

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra politologie a evropských studií

Michal Soukop

MAS Moravská cesta
Případová studie spolupráce obcí

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: Doc. Mgr. Pavel Šaradín, Ph.D.

Olomouc 2014

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně a veškeré použité zdroje uvedl v seznamu použitých zdrojů a literatury.

V Olomouci dne 30. dubna 2014

Michal Soukop

Rád bych poděkoval Doc. Mgr. Pavlu Šaradínovi, Ph.D., bez jehož cenných rad a připomínek bych se při psaní této práce neobešel, a paní Julii Zendulkové, která mi jako předsedkyně MAS Moravská cesta vyšla ve všech žádostech vstříc a umožnila mi nahlédnout do vnitřního fungování místní akční skupiny.

Obsah

Úvod.....	6
1 Teoretická část	13
1.1 Regionální politika EU na národní úrovni	13
1.2 Operační programy v ČR	13
1.3 Strukturální fondy na území ČR	14
1.3.1 Evropský sociální fond (ESF).....	14
1.3.2 Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF)	15
1.3.3 Fond soudržnosti (FS).....	15
1.4 Národní strategické plány a rozvojové dokumenty.....	16
1.4.1 Strategické obecné zásady Společenství (SOZS)	16
1.4.2 Národní rozvojový plán (NRP).....	17
1.4.3 Národní strategický referenční rámec (NSRR).....	17
1.5 Program a metoda Leader	18
1.6 Místní akční skupina	19
1.6.1 Co je to MAS?	19
1.6.2 MAS v České republice	20
1.6.3 MAS Moravská cesta.....	21
1.6.4 Procesy uvnitř MAS Moravská cesta.....	21
1.6.5 Proces fungování.....	22
1.6.6 Příprava období 2014–2020.....	23
1.7 Koncept sociálního kapitálu a jeho formy	26
2 Analytická část.....	29
2.1 Použitá metoda	29
2.2 Struktura dotazníku	30
2.3 Způsob sběru dat	32
2.4 Sítě kontaktů a jejich analýza.....	33
2.5 Vztahy mezi sektory.....	36
2.6 Vztahy mezi sektory dle zodpovězených dotazníků	40
2.7 Míra důvěry	47
2.8 Míra důvěry dle jednotlivých sektorů	49
2.9 Výstupy z výzkumu.....	51
Závěr	52
Abstrakt.....	55

Seznam pramenů a literatury	57
Seznam tabulek	61
Přílohy.....	62

Úvod

Regionální politika EU¹ byla poprvé formulována již v Římských smlouvách v roce 1957. V tehdejších smlouvách se ještě explicitně nehovořilo o regionální politice, ale kladl se důraz na odstraňování rozdílů mezi hospodářskými politikami jednotlivých zemí a vyvážený růst jak hospodářství, tak životní úrovně v jednotlivých členských zemích, což je přeneseně vzato jeden z hlavních principů současné Regionální politiky EU, která obecně staví na zmírňování regionálních nerovností pomocí několika fondů. Od založení prvního fondu se v oblasti regionálního rozvoje ustálily tři hlavní fondy. Římskými smlouvami byl založen *Evropský sociální fond* (ESF), který se po celou dobu své existence zaměřuje na otázky zaměstnanosti a postupem času se z něj stal hlavní fond EU. Druhý předěl zažila Regionální politika EU v roce 1962, kdy byla založena Společná zemědělská politika a v rámci ní i *Evropský zemědělský podpůrný a garanční fond* (EAGGF). Ten se nejprve zaměřoval výhradně na snižování rozdílů a podporu v oblasti zemědělství, později však byl rozšířen i na oblast obnovy a rozvoje venkova. Prvním fondem určeným čistě pro podporu regionálního rozvoje byl *Evropský fond pro regionální rozvoj* (ERDF) založený v roce 1975 po tlaku zejména nově přistoupivších zemí v čele s Velkou Británií, která prostřednictvím fondů požadovala zmírnění nerovností, které jí vznikly zejména ve společné zemědělské politice. ERDF se zaměřuje především na podporu projektů v oblasti zlepšování infrastruktury, turistického ruchu, obnovy kulturních památek, investice ve školách apod. Častým využitím v ČR je obnova vozových parků městské hromadné dopravy.

Do dnešní podoby jedné z největších a nejsilnějších politik EU se Regionální politika začala přetvářet založením *Shromáždění regionů Evropy* v roce 1985 a *Jednotným evropským aktem* v roce 1987, ve kterém se již explicitně hovoří o snižování rozdílů mezi regiony, které se má dít prostřednictvím tří výše zmíněných fondů. Způsobeno to bylo přistoupením ekonomicky slabších zemí, Řecka, Portugalska a Španělska, a s tím související potřebou posílení fondů, které by tyto země dostaly blíže k ekonomické úrovni dosavadních členských zemí. Dalším bodem vývoje Regionální politiky je podpis

¹ Jinak zvaná politika Hospodářské a sociální soudržnosti (HSS) či kohezní politika

Maastrichtské smlouvy. V rámci ní byla zmíněna snaha o vyvážený a udržitelný rozvoj regionů a posilování hospodářské a sociální soudržnosti. Touto smlouvou se rovněž *Shromáždění regionů Evropy* transformovalo na *Výbor regionů*, který sdružuje zástupce evropských regionů a místních samospráv s konzultační pravomocí, čímž se v Regionální politice EU uplatnil princip subsidiarity. Tímto byla položena již většina základních pilířů pro fungování Regionální politiky EU, jak ji známe dnes. Později se fondy ERDF a ESF ustálily jako tzv. *Strukturální fondy*, doplněné o *Fond soudržnosti* se staly základními finančními nástroji Regionální politiky EU. Regionální politika od Maastrichtské smlouvy prošla ještě jednou klíčovou reformou, a to úpravou fungování dosavadní struktury v období let 1997 od podpisu Amsterodamské smlouvy a vytvořením tzv. fondů předvstupní pomoci *ISPA* a *SAPARD* v roce 1999, jako doplnění již dříve založeného fondu *PHARE* podobného zaměření, jejichž vytvoření souvisí s chystaným rozšiřováním EU o východní země, mj. i ČR. Úkolem těchto fondů byla příprava kandidátských zemí na začlenění do EU a na využívání strukturálních fondů. Regionální politika EU dodnes pracuje na principech a pilířích, které byly vytvořeny v průběhu vývoje celého společenství a jejichž podrobnější charakteristikou se budu věnovat v samostatné kapitole.

V souvislosti s vývojem strukturálních fondů se řešila otázka efektivního řízení Regionální politiky. Základním principem koordinace je pro programovací období 2007–2013 vytváření tzv. *Národních strategických referenčních rámců* (NSRR) národními státy podle zásad a doporučení zanesených do *Strategických obecných zásad Společenství* (SOZS). Jednotlivé státy vytváří NSRR za pomoci *Národních rozvojových plánů* (NRP) pro každé programovací období, které určují priority zemí v oblasti regionálního rozvoje, strategie a pravidla čerpání dotačních prostředků ze strukturálních fondů. NSRR posléze slouží Ministerstvu pro místní rozvoj (MMR) při vyjednávání jako prostředník mezi SOZS a NRP.

Negativem Regionální politiky EU byla přílišná zaměřenost fondů na městské oblasti (ERDF) nebo zemědělství (EAGGF), avšak s malým důrazem na rozvoj venkova. Svým dílem k ignoraci rozvoje venkova přispěl i princip rozdělování dotací na národní úrovni dle statistických územních jednotek,

tzv. NUTS. V ČR jsou dotace přidělovány jednotkám NUTS II², kterých je v současnosti 8 a pokrývají je tzv. *Regionální operační programy* (ROP). Náprava přišla v roce 1991 z iniciativy Evropské komise, která zavedla program LEADER. Obecným principem programu LEADER je vytváření místních spolků veřejného, soukromého a neziskového sektoru, tzv. *Místních akčních skupin* (MAS), jejichž vzájemná spolupráce a vytváření *Strategických plánů rozvoje* (SPR) vedou k rozvíjení regionu, který pokrývají. Účelem MAS je označení rozvojových priorit a strategií daných regionů, vypracování SPR a následná distribuce dotačních prostředků. Vzhledem k EU se u MAS projevuje zmíněný princip subsidiarity, protože se předpokládá, že čím blíže problémům daných regionů bude určitá koordinační skupina, tím efektivněji budou distribuovány dotace ze strukturálních fondů. Tento princip je základním předpokladem pro fungování metody LEADER, kterou využívá již naprostá většina MAS. Metoda LEADER si klade za cíl aktivizovat regionální zdroje potřebné k harmonickému rozvoji regionu, kde MAS působí. Vede k decentralizaci, občanské aktivitě a partnerství. Začátkem roku 2014 fungovalo v ČR celkem 175 MAS s většinou z nich sdružených v *Národní síti místních akčních skupin České republiky, o. s.* a pokrývaly většinu venkovského prostoru ČR. Poskytují tak slibný základ pro harmonický rozvoj celého českého venkova.

Celá práce se zaměřuje na jednu z místních akčních skupin, MAS Moravská cesta, její činnost a přínos pro rozvoj regionu v programovacím období 2007–2013. MAS Moravská cesta sdružuje obce a subjekty na jejich území působící, na severozápad od krajského města Olomouc. Území většiny obcí zasahuje do CHKO Litovelské Pomoraví, která umožňuje pořádání osvětových akcí v oblasti environmentalistiky, např. *Centrum ekologických aktivit města Olomouce, o.p.s.* (Sluňákov), stejně tak pomáhá rozvoji turistiky, naopak klade nároky na ochranu životního prostředí. Celým územím se táhne rychlostní silnice Olomouc – Mohelnice, která poskytuje důležité spojení s kulturními, ekonomickými a průmyslovými centry v regionu. Charakter území rovněž ovlivňuje obec Litovel, která je přirozeným centrem regionu MAS Moravská cesta. V celé oblasti nalezneme jak příměstské obce, tak obce odlehlé.

² NUTS II kopíruje v ČR vždy krajské hranice (NUTS III), případně spojuje do jedné oblasti NUTS II několik krajů tak, aby měly minimálně 800 000 obyvatel.

Tato případová studie si klade za cíl analyzovat tzv. sociální kapitál v rámci MAS Moravská cesta a to jak jeho strukturální rovinu, tak rovinu obecné důvěry. Strukturální rovinou jsou myšleny formální a neformální kontakty – sociální sítě – které se dlouhodobě udržují mezi jednotlivými členy MAS Moravská cesta, jejich hustota a směr působení. Druhou složku sociálního kapitálu, míru obecné důvěry, představují zkušenosti členů MAS Moravská cesta, promítnuté do důvěry mezi jejími členy. Prvním cílem práce bude pomocí dotazníkového šetření mezi členy MAS Moravská cesta zjistit vazby mezi jejími členy a vytvořit strukturovanou tabulku kontaktů za účelem názorné prezentace existující sociální sítě a její následná analýza. Zajímat mne bude, zda jsou vazby silné nebo slabé a jestli jsou zastoupeny i mezi jednotlivými sektory sdruženými v MAS nebo jen v rámci jednoho sektoru. Někteří výzkumníci považují za nejdůležitější ty kontakty, které prochází napříč jednotlivými sektory. (srov. Majerová et al. 2011; Sedláčková 2012; Šafr, Sedláčková 2008) Umožňují tak sdílení informací a know-how, potřebné pro rozvoj celého regionu. Samotné mapování kontaktů provedu po vzoru výzkumu kolektivu autorů pod vedením Věry Majerové, který se zabýval analýzou sociálního kapitálu a mapováním sociálních sítí ve vybraných MAS v Kraji Vysočina. (Majerová et al. 2011) Druhým cílem práce je pomocí téhož dotazníku získat míru obecné důvěry v rámci sektorů a mezi jednotlivými sektory. Analýzu sociálního kapitálu stavím na předpokladu výzkumu Roberta Putnama, že přemostující kapitál (mezi jednotlivými sektory) podporuje obecnou důvěru, kdežto svazující kapitál (v rámci jednoho sektoru) podporuje omezenou důvěru.

Na základě teoretických východisek jsem si stanovil dvě hypotézy:

Hypotéza č. 1: Existence kontaktů je pravděpodobnější mezi aktéry ze stejného sektoru spíše než mezi aktéry napříč jednotlivými sektory sdruženými v MAS Moravská cesta.

Hypotéza č. 2: Sektory s převažujícím přemostujícím kapitálem budou disponovat vyšší mírou obecné důvěry než sektory, ve kterých převládá svazující kapitál.

Literatura zabývající se regionálním rozvojem je již v současnosti poměrně rozsáhlá. V posledních letech vychází i větší množství monografií a studií zabývajících se regionální politikou EU v češtině a aplikující dosavadní přístupy

na české prostředí. V práci se opírám o několik stěžejních publikací. *Průvodce programem LEADER založený na zkušenostech z Finska, Irska a České republiky* (Wade, Rinne 2011) poskytuje ucelený přehled o programu a metodě LEADER, výhodou pro čtenáře je zejména hodnocení fungování metody LEADER v českém prostředí. Tato publikace porovnává fungování metody LEADER ve třech evropských zemích a ukazuje tak drobné odlišnosti, které dokazují, že metoda LEADER je adaptabilní na odlišné politiky regionálního rozvoje v jednotlivých zemích. Což však může být i problém, protože Česká republika by potřebovala spíše srovnání fungování programu LEADER v zemích, které jsou jí ekonomicky podobnější, např. země Visegrádské čtyřky. Země jako Finsko či Irsko budou mít v regionální politice jiné priority, podoba programu LEADER tak bude dosti odlišná. Další stěžejní publikací je již zmíněná monografie *Sociální kapitál a rozvoj regionu: Příklad Kraje Vysočina* (Majerová et al. 2011). Stěžejní pro mne byly kapitoly, které se zabývají sociálním kapitálem na venkově a aplikují teorii na vybrané MAS v Kraji Vysočina. Tato publikace mi poskytla inspiraci pro vhodnou operacionalizaci vztahů v sociální síti, kterou budu zkoumat. Publikace poskytuje čtenáři podrobný vhled do výzkumu sociálního kapitálu včetně podrobného popsání analýzy jednotlivých indikátorů, což se často v pracích podobného typu omezí na jednu nicneříkající tabulku. Díky tomu jsem mohl výzkum z větší části aplikovat právě na MAS Moravská cesta. Autorka zde naráží na podobný problém s vyplňováním dotazníků, který řeším i já v druhé části práce a snaží se ho určitými kroky obejít. Její výzkum tak mohl být lehce zkreslený z důvodu velkého procenta nevyplněných dotazníků. Na obranu autorky i mé práce je třeba zdůraznit, že dotazníková šetření jsou vždy náchylná, co se týká chybovosti, subjektivity apod. Publikace *Sociální kapitál: Koncepty, teorie a metody měření* (Šafr, Sedláčková 2006) poskytuje teoretický rámec pro komplexní zkoumání sociálního kapitálu. Pro mou práci byly přínosem kapitoly zabývající se typologií sociálního kapitálu a měřením sociální důvěry, které mi pomohly identifikovat formu sociálního kapitálu aplikovatelného pouze na omezenou skupinu lidí, členů MAS, aniž by překračovala rozsah práce. Problém je, že publikace sice poskytne vhodnou teoretickou formu sociálního kapitálu a indikátory pro měření sociální důvěry, ale již nehovoří o tom,

jak z indikátorů získat výstupy vhodné k interpretaci. Ty si musí autor víceméně vymyslet tak, aby je bylo možné porovnávat s jinými výzkumy. Jelikož jsem si svými výstupy ohledně obecné míry důvěry nebyl zcela jistý, o porovnání jsem se nepokoušel. Publikace Věry Majerové (viz výše) tyto výstupy naopak specifikovala, proto jsem je jako porovnatelné mohl komparovat s jinými výzkumy. Pro teoretickou část práce využívám častěji ještě čtyři publikace. *Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: Význam, praxe, příslib* (Čermák, Vobecká 2011) se ve vybraných kapitolách zabývá partnerstvím na lokální a regionální úrovni a teoreticky charakterizuje sociální síť MAS. Autoři využili kvalitativního výzkumu mezi aktéry nespécifikované MAS, jeho výsledky tak umožnily užší vhled do fungování MAS. Škoda je právě ona nespécifičnost MAS, protože takhle není možné kriticky porovnávat názory zmíněné v publikaci s jinou MAS a případně na tomto základě problematiku zobecnit. Přestože to zřejmě nebylo cílem autorů, bylo by vhodné uvést, zda se uvedené názory týkají jedné, dvou či více MAS. Ukazují zmíněné názory problémy z jednoho regionu nebo je to širší problém mnoha aktérů? To autoři nezmiňují. Další publikací je *Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie* (Marek, Kantor 2007), která poskytuje v prvních třech kapitolách ucelený základní přehled o vývoji a fungování strukturálních fondů a Regionální politiky EU jako takové. Část knihy, kterou jsem použil, má formu průvodce politikou HSS, proto od ní nelze čekat více než popisnou charakteristiku. Druhou část knihy v práci nevyžívám. Poslední dvě stěžejní publikace, *Nejistota a důvěra* (Keller 2009) a *Důvěra a demokracie* (Sedláčková 2012) rozebírají mj. různé koncepty sociálního kapitálu a komparují je mezi sebou. Staví proti sobě tedy různé autory s různými názory a jejich pracemi, jako *The forms of capital* (Bourdieu 1986), *Foundations of social theory* (Coleman 1990) a *Bowling Alone* (Putnam 1995). Koncept posledně jmenovaného jsem se rozhodl použít pro jeho aplikovatelnost na MAS. Zejména v teoretické části práce pak čerpám ze zveřejněných strategických plánů a jiných dokumentů MAS Moravská cesta, stejně tak z osobního rozhovoru s předsedkyní MAS Moravská cesta Julií Zendulkovou, která mi poskytla cenné interní informace a mohu tak lépe popsat procesy, které formují jednotlivé MAS. Nezbytným zdrojem byl

také server *strukturalni-fondy.cz* poskytující prakticky všechny potřebné základní informace o strukturálních фондах, projektech a dokumentech politiky HSS důležitých pro ČR.

Celá práce je dělena na tři části. První část je teoretická, věnuje se podrobněji roli jednotlivých strukturálních fondů v práci MAS a rovněž popisuje jednotlivé fáze iniciativy LEADER a to, jak skrze tuto metodu pracují MAS. Druhá část je metodologická, ve které podrobněji charakterizují metodu dotazníkového šetření a její formu. Třetí část se věnuje samotné analýze sociálního kapitálu MAS Moravská cesta, tedy mapování sítě kontaktů a obecné míry důvěry za pomoci dat z dotazníkového šetření.

1 Teoretická část

1.1 Regionální politika EU na národní úrovni

V této kapitole nastíním základní charakteristiky regionální politiky EU v ČR, která by měla dodržovat základní principy, které Marek s Kantorem (2007: 29–30), stejně tak Oliva s Postráneckým a Ryšlavým (2000: 9–12) shrnují jako principy programování, koncentrace, partnerství, adicionality a monitorování a vyhodnocování. Pro účely této práce jsou důležité první tři jmenované principy, související s prací MAS Moravská cesta. Zaměřím se na výčet operačních programů jak regionálních, tak tematických a to v souvislosti s jednotlivými strukturálními fondy politiky Hospodářské a sociální soudržnosti EU (Zkr. HSS) v programovacím období 2007–2013, jejímž „strategickým záměrem bylo a je snížit míru diferencovanosti v ekonomické a sociální vyspělosti jednotlivých členských zemí.“ (Kučerová 2006: 267) V následující části kapitoly uvedu základní charakteristiku tzv. *Strategických plánů*, které formují regionální politiku v ČR. Na závěr kapitoly se zaměřím na nové programovací období 2014–2020, jelikož je ve srovnání s obdobím předchozím specifické a platí odlišné principy, požadavky apod.

1.2 Operační programy v ČR

Regionální politika EU v ČR byla v programovacím období 2007–2013 rozdělena do tří cílů a 26 operačních programů. Konvergence, regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost (na území hl. města Prahy) a evropská územní spolupráce (převážně příhraniční MAS). Pro potřeby této práce popíši pouze cíl konvergence, ze kterého různými způsoby čerpá nebo může čerpat MAS Moravská cesta. Jedná se o cíl s největší alokací prostředků politiky HSS, pro programovací období 2007–2013 disponuje cca 730 miliardami korun. (srov. MMR 2014a)

Cíl konvergence je v ČR naplňován pomocí 7 regionálních operačních programů rozdělených dle územních jednotek NUTS II a 8 tematických operačních programů, rozdělených dle zaměření a podpory z jednotlivých strukturálních fondů. Mezi regionální operační programy (zkr. ROP) patří tzv. regiony soudržnosti: Severozápad, Severovýchod, Jihozápad, Jihovýchod,

Střední Čechy, Střední Morava a Moravskoslezsko. Mezi tematické operační programy (zkr. OP), vycházející z *Národního rozvojového plánu*, patří Doprava, Životní prostředí, Podnikání a inovace, Výzkum a vývoj pro inovace, Lidské zdroje a zaměstnanost, Vzdělávání pro konkurenceschopnost, Technická pomoc a Integrovaný operační program. (srov. MMR 2014b) Jednotlivé programy jsou podporovány dle zaměření jedním ze strukturálních fondů a spadají pod jiný řídicí orgán. Každý OP je kromě podpory specifické oblasti dále rozdělen na několik prioritních os, ze kterých se odvozují oblasti podpory. Žadatelé o podporu projektu se musí řídit těmito osami, aby měli větší šanci uspět.

1.3 Strukturální fondy na území ČR

Jak jsem naznačil výše, jednotlivé programy jsou podporovány z různých strukturálních fondů a spadají pod jiný řídicí orgán dle jejich zaměření. Na území ČR fungují dva strukturální fondy doplněné o fond soudržnosti, které financují specifické oblasti jako znevýhodněné regiony, oblasti se specifickým postižením, ohrožené sociální skupiny a místní či regionální úřady. (srov. Vilamová 2004: 30)

1.3.1 Evropský sociální fond (ESF)

„Hlavním posláním ESF je rozvíjení zaměstnanosti, snižování nezaměstnanosti, podpora sociálního začleňování osob a rovných příležitostí se zaměřením na rozvoj trhu práce a lidských zdrojů.“ (ESF 2008) Pod fond ESF náleží v ČR 2 tematické operační programy, Lidské zdroje a zaměstnanost a Vzdělávání pro konkurenceschopnost. První jmenovaný OP, stejně jako celý fond ESF na území ČR, řídí Ministerstvo práce a sociálních věcí. Zodpovídá tak za realizaci programů a přidělování dotací z ESF. Druhý jmenovaný OP řídí Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Pod ESF patří také OP Adaptabilita, který je však realizován pouze na území hl. města Prahy vzhledem k odlišnosti od ostatních regionů a s tím souvisejících odlišných potřeb, které by nemohly být efektivně pokryty z operačních programů cíle konvergence, subjekty MAS MC z něj tedy nemohou čerpat.

1.3.2 Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF)

ERDF byl v EU založen jako první fond zaměřený výhradně na rozvoj celých regionů, nahradil tak EAGGF, který byl zaměřen pouze na podporu zemědělců. *„Prostřednictvím ERDF je v rámci politiky hospodářské a sociální soudržnosti poskytována cílená pomoc regionům, jejichž rozvoj zaostává za evropským průměrem ... regiony, jejichž HDP na obyvatele je nižší než 75 % průměru HDP EU-25.“* (Vláda ČR 2009) V ČR do této kategorie spadá většina obcí, sdružených v MAS, mohou tedy čerpat prostředky z OP spadajících do oblasti ERDF. *„Podporovány jsou investiční (infrastrukturní) projekty, jako např. výstavba silnic a železnic, odstraňování ekologických zátěží, budování stokových systémů, podpora inovačního potenciálu podnikatelů, rozvoj a obnova sportovních areálů, rekonstrukce kulturních památek ... apod.“* (MMR 2014a; EurActiv.cz) Fond ERDF pokryje dotační potřeby většiny venkovských oblastí a ve spolupráci s ESF i potřeby podnikatelů daného regionu.

Tematicky spadá pod ERDF OP Doprava, řízený Ministerstvem dopravy, OP Životní prostředí řízený Ministerstvem životního prostředí, OP Podnikání a inovace řízený Ministerstvem průmyslu a obchodu, OP Výzkum a vývoj pro inovace řízený Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a dva víceúčelové OP řízené Ministerstvem pro místní rozvoj, Technická pomoc a Integrovaný OP.

1.3.3 Fond soudržnosti (FS)

Fond soudržnosti vznikl jako poslední ze současných fondů v roce 1993. *„Fond soudržnosti, který nepatří mezi strukturální fondy, poskytuje prostředky na velké investiční projekty v sektorech životního prostředí a dopravy (transevropské dopravní sítě) v členských státech Unie, jejichž HND je nižší než 90 % průměru EU.“* (MMR 2014c) Přestože tento fond původně nepatřil mezi strukturální, jelikož nebyl zaměřen na podporu konkrétních regionů, postupem času z něj začaly získávat prostředky samotné regiony, v současnosti se tak často řadí mezi strukturální fondy.

Vzhledem k zaměření FS pod něj spadají OP Doprava a OP Životní prostředí se svými řídicími ministerstvy, řízením celého FS je pověřeno opět Ministerstvo pro místní rozvoj.

Strukturální fondy prošly mezi obdobími 2000–2006 a 2007–2013 proměnou směrem k větší jednoduchosti a efektivnosti až do současné podoby.

1.4 Národní strategické plány a rozvojové dokumenty

Příprava každého programového období politiky HSS probíhá podobně, přičemž se uplatňují 3 typy dokumentů. Příprava období 2007–2013 začala schválením *Strategických obecných zásad společenství* rozhodnutím Rady EU 20. února 2006. Na základě SOZS a *Národního rozvojového plánu* vytváří národní státy tzv. *Národní strategický referenční rámec*, který slouží státu při vyjednávání o partnerství s EU v oblasti politiky HSS. Na následujících stranách popíší základní charakter těchto dokumentů a základní principy či cíle jejich naplňování.

1.4.1 Strategické obecné zásady Společenství (SOZS)

SOZS je dokument EU, který stanovuje obecné principy fungování politiky HSS pro přesně dané období a slouží jednotlivým národním státům jako podklad pro přípravu národních rozvojových plánů tak, aby byly v souladu s evropskou legislativou. Dokument pro období 2007–2013 stanovuje 3 hlavní priority politiky HSS:

- 1) *„Zvýšení přitažlivosti členských států, regionů a měst zlepšením jejich přístupnosti, zajištěním odpovídající kvality a úrovně služeb a zachováním jejich potenciálu v oblasti životního prostředí.*
- 2) *Podporu inovace, podnikatelského ducha a růstu hospodářství založeného na znalostech pomocí kapacit pro výzkum a inovace, včetně nových informačních a komunikačních technologií.*
- 3) *Tvorbu většího počtu a lepších pracovních míst pomocí zapojení více osob do zaměstnání nebo do podnikání, zlepšení přizpůsobivosti pracovníků a podniků a zvýšení investic do lidského kapitálu.*“ (Evropská komise 2005: 12)

Na první pohled je patrné, že obecné zásady míří k cíli konkurenceschopné Evropy a dávají důraz jak na rozvoj podnikání, výzkum, tak i ochranu životního prostředí. Z SOZS by měly vycházet všechny rozvojové dokumenty, které čerpají pomoc z některého evropského strukturálního či investičního fondu, aby se zajistil harmonický rozvoj všech regionů.

1.4.2 Národní rozvojový plán (NRP)

Druhým stěžejním dokumentem pro implementaci politiky HSS v ČR je *Národní rozvojový plán*. Jedná se o dokument, který shrnuje priority dané země v oblasti regionálního rozvoje, pravidla čerpání dotací apod. Každý NRP by měl obsahovat náležitosti jako analýzu současné situace, SWOT analýzu pro následující období, strategii pro následující období, tedy cíle, které chce daná země dosáhnout, zaměření a strukturu operačních programů, alokace finančních prostředků pro jednotlivé operační programy a v neposlední řadě i strukturu řídicích a kontrolních orgánů pro přidělování dotací v daném období. (srov. MZe 2006). NRP pro ČR byl schválen vládou ČR usnesením č. 499/2006 dne 10. 5. 2006 a stal se podkladem, společně s SOZS, pro vytvoření *Národního strategického referenčního rámce*.

1.4.3 Národní strategický referenční rámec (NSRR)

Jak již bylo několikrát řečeno, NSRR slouží Ministerstvu pro místní rozvoj k vyjednávání o konečné podobě implementace politiky HSS v ČR. Při přípravě NSRR jsou doslova shromažďovány co nejširší materiály od nejrůznějších aktérů, zastupujících jak veřejnou správu, soukromý sektor, tak i neziskový sektor. (srov. MMR 2007) Cílem těchto příprav je vytvořit dokument, který by reprezentoval potřeby českých regionů po celé následující období a stanovil kritéria pro rozdělení alokovaných prostředků mezi jednotlivé operační programy. Jedná se o stanovení priorit české regionální politiky a její předložení ke schválení na půdě EU, aby mohla být čerpána podpora formou dotací. *Národní strategický referenční rámec pro období 2007–2013* byl přijat Evropskou komisí 27. července 2007, přičemž byly následně schvalovány jednotlivé operační programy jako další stupeň hierarchické struktury dokumentů.

1.5 Program a metoda Leader

LEADER (z francouzštiny *Liaisons Entre Acteurs du Développement Economique Rural*, přeloženo jako *Vztah mezi jednotlivými aktéry v hospodářském rozvoji venkova*) je program³ původně založený v roce 1991 Evropskou komisí jako nástroj využívající metodu „rozvoje zdola-nahoru zahrnující energii a zdroje všech, kteří mohou přispět k procesu rozvoje venkova vytvořením partnerství na sub-regionální úrovni mezi veřejným, soukromým a občanským sektorem.“ (Wade, Rine 2008: 2) Důležitým principem je právě přístup „zdola-nahoru“, oproti přístupu „shora-dolů.“ Metoda Leader předpokládá, že harmonický a úspěšný rozvoj venkova lze udržet pouze tehdy, když o prioritách a potřebách určitých regionů rozhodují lidé, kteří v daném regionu žijí, pracují nebo podnikatelsky či jinak působí. Typickým příkladem partnerství na sub-regionální úrovni jsou v tomto případě místní akční skupiny, kterými se budu zabývat v následující kapitole.

První verze programu LEADER vznikla v roce 1991 v souvislosti s vysídlováním venkova směrem do velkých měst. Aby se tomuto trendu zabránilo, dal se do rukou venkovských obyvatel nástroj, jak obejít orgány na národní úrovni a řídit svůj vlastní rozvoj s přímou podporou orgánů EU v Bruselu. Úspěch programu LEADER vedl v roce 1996 k iniciativě Leader II a v letech 2000–2006 k iniciativě Leader +⁴. K roku 2006 se dostal počet MAS v EU-25 cca k číslu 1500. Od roku 2007 již není program Leader samostatnou iniciativou, ale součástí regionální politiky EU. (srov. Tamtéž: 9–10)

V rámci ČR se můžeme také setkat s programem Leader ČR. „*Hlavním cílem programu Leader ČR bylo vybudovat v České republice základnu efektivně fungujících MAS, které by byly schopny připravovat kvalitní projekty.*“ (Pavlíková: 2) Základním principem tohoto programu na rozdíl od Leader + je podpora výhradně investičních projektů skrze řídicí a iniciační orgány, kterými jsou MAS. Program byl financován z rozpočtu Ministerstva zemědělství, pro období 2004–2008 částkou přibližně 294 milionů korun, přičemž bylo

³ „Evropská unie význam LEADERu jako dotačního zdroje transformovala do nového významu Leaderu jako metody spolupráce. Bohužel v České republice je stále chápán spíše jako dotační zdroj než jako metoda rozvoje území.“ (Bínek et al. 2011: 47)

⁴ Realizován v rámci Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství.

podpořeno 451 projektů a vyčerpáno 98,5 % alokovaných prostředků. (srov. MZe 2014) „*Program Leader ČR prokázal, že fungování místních akčních skupin má své plné opodstatnění při podněcování aktivit ve venkovském prostoru a napomáhá řešit problémy, které lidé ve venkovských mikroregionech cítí.* (Tamtéž: 4)

Co se týká financování programu Leader, náklady programu Leader činí asi 5 % všech prostředků EU vyčleněných na rozvoj venkova. Pro období 2007–2013 byl program financován 69,75 miliardami EUR včetně Rumunska a Bulharska. Důležitým konceptem je tzv. sdílené financování, kdy se na nákladech programu podílí jak EU, tak rozpočty jednotlivých zemí, případně krajů, obcí, podnikatelů i neziskových organizací. (srov. Wade, Rine 2008: 14) V ČR je programu LEADER vyhrazena osa IV *Programu rozvoje venkova (PRV)*, ze které získávají MAS prostředky na realizaci svých rozvojových strategií. Výběr 112 MAS k podpoře probíhal ve dvou kolech, MAS Moravská cesta byla vybrána ve druhém kole. (srov. Deník veřejné správy 2010)

1.6 Místní akční skupina

1.6.1 Co je to MAS?

Místní akční skupina (zkr. MAS) je zvláštním typem dobrovolného sdružení veřejné správy, neziskových organizací a podnikatelů, které spolupracuje za účelem rozvoje regionu, ve kterém působí, za pomoci metody Leader. MAS vznikly z iniciativy Evropské komise na základě programu LEADER s předpokladem, že zodpovědnost za rozvoj regionu je vhodné dát do rukou těm, kdo v daném regionu žijí, pracují či podnikají a mají tak daleko větší přehled o potřebách daného regionu než centrální orgány. MAS je také koordinátorem pro přidělování dotací z programu Leader ve svém regionu.

Metodika dobré praxe místních akčních skupin stanovuje čtyři body důležité pro to, aby MAS byla schopná přispívat k rozvoji území:

- Kvalifikovaně identifikuje problémy a na základě jejich vyhodnocení stanovuje strategii rozvoje.
- Disponuje mechanismem pro distribuci peněz z programů typu LEADER

- Realizuje i vlastní projekty, provozuje komerční činnost nebo se podílí na společenském životě v regionu.
- Je založena na otevřeném místním partnerství tří zmíněných sektorů, získané zkušenosti dále předává na regionální, národní i mezinárodní úrovni. (srov. Pelcl 2008: 12)

Členové MAS musí mít v daném regionu bydliště, sídlo nebo v regionu působit, přičemž členy se nemůžou stát města nad 25 000 obyvatel a obce izolované, nesousedící s dosavadním územím MAS, jelikož MAS musí mít zachovanou homogennost území. Celkový počet obyvatel regionu MAS by se měl pohybovat mezi 10 a 100 tisíci obyvateli, přičemž hustota osídlení by neměla přesáhnout 150 obyvatel na km². Přestože v MAS se obvykle sdružují hlavně obce, veřejná správa nesmí tvořit více jak polovinu celkového počtu členů. Neziskové organizace se soukromými subjekty musí naopak tvořit minimálně polovinu všech členů. (srov. Čermák, Vobecká 2011: 26)

MAS musí mít také právní subjektivitu, musí být proto založena jednou ze tří právních forem:

- *„Občanské sdružení (o. s.) – podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů.*
- *Obecně prospěšná společnost (o.p.s.) – podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, ve znění pozdějších předpisů.*
- *Zájmové sdružení právnických osob (z.s.p.o.) – podle § 20f zákona č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. (Pelcl 2008: 14)*

Od 1. 1. 2014 s nabytím účinnosti nového občanského zákoníku již občanská sdružení nejsou přípustnou právní formou. Občanská sdružení se tak mění na tzv. spolky s příslušnou změnou stanov daného sdružení. (srov. MVČR 2014)

1.6.2 MAS v České republice

Většina MAS je v ČR sdružena v *Národní síti Místních akčních skupin České republiky* (zkr. NS MAS), která má v současnosti 179 členských MAS pokrývajících většinu území ČR.

V samotném Olomouckém kraji je 96 % všech obcí a 64 % všech obyvatel sdruženo ve svazcích na území NS MAS ČR,⁵ což představuje 94 % veškerého území Olomouckého kraje. Jen devět obcí Olomouckého kraje vyjma větších měst nespadá pod území působnosti NS MAS ČR, avšak ty se mohou připojit na základě vlastní žádosti buď přímo skrz členství v MAS, členství ve svazu obcí apod. (Valné shromáždění MAS Moravská cesta 2014) Cíle snahy NS MAS jako koordinátora všech MAS v ČR jsou celkem čtyři:

- „Zlepšit kvalitu života na venkově prostřednictvím setrvalého a integrovaného místního rozvoje.
- Zajistit reciproční přenos poznatků a zkušeností mezi členy sítě.
- Zajistit reciproční přenos poznatků a zkušeností na úrovni spolupráce mezi členskými zeměmi Evropské unie a jejich MAS.
- Podporovat spolupráci s dalšími zeměmi, které ve venkovském prostoru chtějí používat metodu LEADER.“ (NS MAS 2014)

Každá MAS na území ČR, která čerpá prostředky z programu LEADER, musí mít zpracovaný *Strategický plán LEADER*, což je obdoba NRP. MAS v něm stanovuje priority, pravidla čerpání apod.

1.6.3 MAS Moravská cesta

MAS Moravská cesta (zkr. MAS MC) je místní partnerství občanů, podnikatelů a veřejné správy, které oficiálně vzniklo v roce 2006 a působí na území, které se rozkládá severozápadně od krajského města Olomouc, počínaje obcí Křelov-Břuchotín a konče obcí Bouzov. V současnosti (k 25. 3. 2014) má MAS MC 58 členů, z toho 23 obcí, které se skládají z celkem 63 místních částí. Administrativním centrem území je město Litovel, sídlo MAS MC je potom v obci Červenka.

1.6.4 Procesy uvnitř MAS Moravská cesta

Pojem MAS není pro většinu laické veřejnosti příliš známý. V období 2007–2013 byla situace o to složitější, že nebyly stanoveny žádné podrobné závazné podmínky pro strukturu MAS, její fungování a rozhodování, proto vše

⁵ Ovlivněno tím, že v MAS nemohou být sdružena města nad 25 000 obyvatel.

záleželo pouze na rozhodnutí vedení a členů MAS. Situace se má zlepšit pro období 2014–2020, kdy musí MAS projít tzv. standardizací, aby prokázaly, že jsou schopny podílet se na implementaci programů financovaných z evropských strukturálních a investičních fondů (Předsedkyně MAS), za kterou získají certifikát a budou nadále schopny plnit roli koordinátora na úrovni regionu MAS. Pro porozumění těmto procesům a jejich interpretaci v rámci této práce mi byla velice nápomocna předsedkyně MAS MC paní Julie Zendulková, jež mi poskytla mnoho užitečných informací a interních dokumentů.

MAS MC ve svém regionu působí nejen jako koordinátor projektů, ucházejících se o přidělení dotací z programu Leader, ale i jako poradní orgán pro nečlenské subjekty v daném regionu, které chtějí žádat o dotace ze strukturálních a investičních fondů. Priorita projektů se přitom řídí dle *Strategických plánů LEADER*, v rámci MAS MC dokument *Hanáci se rozkévale – včel ovidite* (srov. MAS MC 2007), a stanovených rozvojových priorit pro programovací období 2007–2013. V současnosti probíhá příprava na období 2014–2020, která bude popsána v samostatné kapitole.

1.6.5 Proces fungování

Nejvyšším orgánem MAS MC je *Valné shromáždění*, složené ze zástupců všech členských subjektů. Jelikož MAS MC byla založena jako občanské sdružení, subjekty nemohou být zastupovány jako právnické osoby. Toto řešení je nicméně velice pozitivní, jelikož se vždy ví, na koho je potřeba se obrátit a odpadá tak problém s kompetencemi jednotlivých zástupců. Díky tomuto složení jsem mohl dotazníkové šetření v analytické části práce směřovat cíleně na tyto zástupce. Zajímavostí je, že obce v rámci MAS jsou zastupovány v drtivé většině případů samotnými starosty, ti tak mají přímý přehled (nikoli zprostředkovaný) o projednávaných návrzích a potřebách daného regionu. *Valné shromáždění* schvaluje na každoročních schůzích aktuální dokumenty, jako jednací řády, stanovy apod.

Každodenní chod MAS MC zajišťuje *management MAS*, v současnosti složený z 6 pracovníků - předsedkyně, manažerky, dvou místopředsedů, poradce pro SPL a asistenta MAS. (srov. Moravská cesta) Management zajišťuje administrativní chod MAS a jeho zástupci zasedají v tzv. *Výboru partnerství*, jenž

má na starost schvalování strategických plánů, přijímání a vylučování členů MAS apod.

Pro pokrytí role MAS jako koordinátora pro přidělování dotací působí jako jeden z orgánů na úrovni MAS tzv. *Výběrová komise*. Výběrová komise zajišťuje administrativní kontrolu projektů a zpracovává jejich hodnocení. V současnosti má komise tři členy, vždy jeden člen za jeden sektor působnosti (veřejná správa, soukromá sféra, NNO), vydává proto 3 různá neveřejná hodnocení za každý sektor. Výsledné hodnocení, které se bere na vědomí, se losuje. Potřebná transparentnost výběru se kromě losování hodnocení zajišťuje mj. podepsáním etického kodexu členy komise. Úspěšnou činnost komise dokládá její stabilita, přítomnost již i stálých členů a historicky pouze jedno odvolání člena komise, které však bylo způsobeno spíše neshodami ve fungování MAS než prohřešky proti etickému kodexu.

Konečnou kontrolu činnosti MAS zajišťuje tzv. *Monitorovací výbor*, který dohlíží nad implementací sjednané strategie, dodržováním pravidel, jednacích řádů a obecně nastaveného procesu schvalování projektů.

Orgány MAS MC uzavírá *Kancelář MAS*, která přijímá jednak projektové záměry, jednak např. registrace pro udělení certifikátu *Haná – regionální produkt*. (srov. regionhana.cz) Tato činnost je jednou ze stěžejních v mimodotační oblasti v rámci MAS MC. Dokládá přínos MAS pro kulturní a jiný rozvoj regionu.

1.6.6 Příprava období 2014–2020

Jak jsem již naznačil v dosavadních kapitolách práce, období 2014–2020 se od období předchozího výrazně liší. V regionální politice obecně se začnou uplatňovat tzv. *Integrované teritoriální (územní) investice* (Zkr. ITI). „*Integrované teritoriální investice umožňují členským státům provádět operační programy komplexně a slučovat finanční zdroje z několika prioritních os jednoho či více operačních programů, aby byla zajištěna realizace integrované strategie na daném území.*“ (Evropská komise 2014: 2) Dále dojde na území ČR ke sloučení ROP (NUTS II) do *Integrovaného regionálního operačního programu* (Zkr. IROP) po vzoru programovacího období 2004–2006. Stejně jako k samotným programům se mění i přístup k rozvoji na úrovni regionů MAS, aby se zajistila co největší efektivita regionální politiky. „*Stejně jako se dříve*

posunula regionální politika od projektů k programům, zdá se, že se dříve či později bude muset přesunout od programů k fundamentálním politikám jako celku.“ (Dočkal 2003) Přístup k přípravě na nové programovací období 2014–2020 lze považovat za počátek těchto změn.

Prvním krokem pro přípravu nového období je zmíněná standardizace MAS. MAS musí dokázat schopnost implementovat *Strategie komunitně vedeného místního rozvoje*, které jsou financovány z evropských strukturálních a investičních fondů. Aby mohla MAS zažádat o certifikát standardizace, musí splnit dané podmínky, které stanovuje *Metodika pro standardizaci místních akčních skupin v programovém období 2014–2020*. (srov. Masrozket.cz). MAS MC požadavky jako výběrové, kontrolní, monitorovací a jiné orgány, kancelář, stanovy apod., pro udělení certifikátu vesměs splňuje již z minulého období, jak jsem popisoval výše.

Po udělení certifikátu o standardizaci MAS bude MAS MC umožněno předložit tzv. *Strategii komunitně vedeného místního rozvoje* (Zkr. SCLLD), jinak zvanou *Integrovaná strategie rozvoje území* (Zkr. IPRÚ). Jedná se o dokument podobný ostatním strategickým plánům, jako byl Strategický plán LEADER, vypracovávaný MAS na základě podnětů ze svého regionu. Návrh *Ustanovení společných nařízení komunitně vedeného rozvoje* uvádí několik stěžejních prvků komunitně vedených strategií místního rozvoje:

- a) Vymezení rozlohy a počtu obyvatel, na které se vztahuje strategie
- b) Analýzu rozvojových potřeb a potenciálu této oblasti včetně SWOT analýzy
- c) Popis strategie a její cíle, popis integrovaného a inovativního charakteru strategie a hierarchie cílů, včetně měřitelných cílů pro výstupy nebo výsledky vyjádřené kvantitativně či kvalitativně, přičemž musí být v souladu s příslušnými programy strukturálních a investičních fondů.
- d) Popis postupu zapojení komunity do rozvoje této strategie
- e) Akční plán ukazující, jak jsou cíle naplňovány v projektech
- f) Popis řídicích a monitorovacích opatření strategie a konkrétní opatření pro hodnocení, prokázání kapacity MAS pro realizaci strategie
- g) Finanční plán včetně rozdělení mezi programy (srov. NS MAS 2013)

Příprava strategie MAS MC začala v roce 2012 návštěvou starostů regionu MAS a vypracováním prvních projektových záměrů. Dalším krokem bylo dotazníkové šetření mezi podnikateli a NNO, jehož výstupem bylo ustanovení čtyř pracovních skupin: Životní prostředí, podnikatelé v regionu, rozvoj regionu a školství. Skupina rozvoje regionu je klíčová pro nastavení směru a tak celé strategie MAS. Nutno zmínit, že v rámci přípravy proběhlo i dotazníkové šetření mezi občany regionu, kteří dostávali dotazník zároveň s volebními lístky. Předsedkyně MAS hodnotí závěry dotazníku za nepříliš úspěšné, jelikož se vrátilo cca 50 vyplněných dotazníků, což bohužel nepředstavuje relevantní vzorek. (Předsedkyně MAS)

V současnosti má MAS MC k dispozici cca 400 projektových záměrů, většinou jde však o investiční záměry. Ze získaných záměrů a na základě veřejného projednání v listopadu 2012 a dubnu 2013 vzešly návrhy priorit, finanční plán a SWOT analýza. Příprava MAS MC na programovací období 2014–2020 je tedy na dobré cestě.

1.7 Koncept sociálního kapitálu a jeho formy

Koncept sociálního kapitálu se ve společenských vědách objevuje stále častěji i v souvislosti s regionálním rozvojem. Jedná se o abstraktní koncept, který není přesně definován, pohledy jsou tedy různé. (srov. Claridge 2004) Obecně se však můžeme přiklonit k definici, že „*sociální kapitál propojuje jednotlivé aktéry a jejich ekonomický, lidský a kulturní kapitál v rámci sociálních skupin a sítí (od rodiny po společnost) a umožňuje jim v různé míře využívat zdroje, jimiž disponují další aktéři ve skupině.*“ (Majerová et al. 2011: 78) OECD sociální kapitál definuje jako „*společné sítě se sdílenými normami, hodnotami a porozuměními, které usnadňují spolupráci v rámci nebo mezi skupinami.*“ (OECD: 103)

Společným prvkem různých pohledů na sociální kapitál jsou také dvě roviny, ve kterých se vyskytuje. Strukturální a kognitivní. Strukturální rovina představuje tzv. sociální sítě, resp. sítě kontaktů v dané skupině. Kognitivní rovina je pak charakterizována mírou důvěry, v závislosti na použité teorii mírou obecnou či specifickou. (srov. Majerová et al. 2011: 78–80)

Přestože konceptů sociálního kapitálu je mnoho, převládají 3 hlavní přístupy, které rozebírají např. (Šafr, Sedláčková 2006: 20–21; Keller 2009: kap. 3):

- Sociální kapitál jako sítě privilegovaných (Pierre Bourdieu)
- Komunitní duch sítí (James Coleman)
- Sociální kapitál jako občanská pospolitost (Robert Putnam)

Bourdieu definoval sociální kapitál jako „*množinu aktuálních nebo potenciálních zdrojů, která vychází z vlastnictví trvalé sítě více či méně institucionalizovaných vztahů a známostí - jinými slovy - členství ve skupině, které vybavuje každého člena kolektivně vlastněným kapitálem.*“ (Bourdieu 1986: 51) Tento koncept není vhodný k použití pro zkoumání sociálního kapitálu v rámci MAS, protože jak uvádí Keller (2009: 54–56) Bourdieu počítá s tím, že za sociální kapitál lze považovat sociální sítě přítomné pouze na vrcholu hierarchické struktury společnosti, tedy mezi privilegovanými, nikoli mezi řadovými občany. Jeho pojetí kapitálu zaměřené na úzký segment společnosti tak není použitelný na MAS.

James Coleman hovoří o tom, že „sociální kapitál je definován svou funkcí. Není to jednoduchá entita, ale skládá se z více entit, které mají společné dvě charakteristiky: všechny se skládají z některých aspektů sociální struktury a usnadňují určité činnosti jednotlivců, kteří jsou uvnitř struktury.“ (Coleman 1990: 302; Pileček 2010: 66; Claridge 2004) Kritiku tohoto pohledu uvádí opět Keller. „Coleman nenechává nikoho na pochybách, že sociální kapitál má sloužit – stejně jako síť – primárně maximalizaci osobního profitu. Produktivita sociálního kapitálu spočívá v tom, že využívá určitých aspektů sociální struktury k usnadnění jednání individuí sledujících své vlastní zájmy.“ (Keller 2009: 57) Nelze popřít, že se s podobným chápáním setkávají i MAS v rámci koordinace projektů usilujících o dotace.

Robert Putnam koncept sociálního kapitálu definuje tak, že „sociální kapitál odkazuje k vlastnostem sociální organizace, jako jsou sítě, normy a sociální důvěra, které usnadňují koordinaci a spolupráci k vzájemnému prospěchu.“ (Putnam 1995: 2) Keller k tomu dodává, že „Putnam chápe sociální kapitál jako pestré předitivo sítě meziosobních vztahů, které funguje na základě norem reciprocity a v atmosféře vzájemné důvěry.“ (Keller 2009: 63) Předpokládá tedy, že rozsáhlá síť kontaktů a vysoká míra důvěry povedou k většímu rozvoji regionu.

Pro potřeby této práce je klíčová právě teorie Roberta Putnama, který sociální kapitál, konkrétně strukturální rovinu – sociální sítě, dále dělí na dva typy: Svazující (v rámci jedné skupiny) a přemostňující (napříč skupinami) (srov. Keller 2009: 63; Majerová et al. 2011: 79; Sedláčková 2012: 84). Z tohoto dělení vychází hypotéza č. 2 práce, kdy přemostňující kapitál má podporovat zvyšování obecné důvěry, naopak svazující kapitál obecnou důvěru potlačuje. (srov. Sedláčková 2012: 85) Míra abstrakce konceptu Roberta Putnama dovoluje jeho aplikaci na prostředí a členstvo MAS MC. Jednotlivými skupinami, mezi kterými budu zkoumat přemostňující kapitál, jsou sektory působnosti od veřejné správy, přes soukromý sektor až po neziskové organizace, přičemž jde i o zjištění charakteru MAS, a to dle intenzity vazeb/vztahů mezi aktéry.

Druhou část konceptu sociálního kapitálu dle Roberta Putnama tvoří obecná důvěra v druhé lidi. Pro měření této části kapitálu jsem využil tzv. Yamagishiho index důvěry složený z osmi standardizovaných výroků (srov. Šafr, Sedláčková 2006: 47–48), na základě kterých získám míru obecné důvěry. Podobné popis využití metody popíši na začátku analytické části práce.

2 Analytická část

2.1 Použitá metoda

Vzhledem k povaze obou rovin zvolené formy sociálního kapitálu, síti kontaktů a důvěry, jsem jako metodu sběru dat použil dotazníkové šetření mezi všemi členy MAS MC. Za směrodatné bylo v tomto případě datum 25. 3. 2014, kdy se konalo Valné shromáždění MAS MC a byli jedním přijati noví členové a jedním vyloučeni členové, kteří o to sami požádali či se neúčastnili ani jednoho jednání MAS MC. Vzhledem k problémům při sběru dotazníků jsou subjekty zahrnuté ve výzkumu členy MAS MC od výše zmíněného data (Tabulka č. 1).

Tabulka č. 1: Seznam členů MAS MC dle sektorů⁶

Veřejná správa	Soukromý sektor	Neziskový sektor
Obec Bílá Lhota	ZD Haňovice	Modrá Velryba o.s.
Obec Bouzov	Kubíček Radek	Muzejní společnost Litovelska
Obec Dubčany	Uniplant	Speranza 2005 o.s.
Obec Haňovice	Vlastimil Sedláček	Sluňákov
Obec Křelov-Břuchotín	Stanislav Žbánek	Haňovští o.s.
Obec Luká	Moravia-Bagr s.r.o.	Zlatohlávek
Obec Měřotín	Stalagmit a.s.	Cyklisitka Střeň
Obec Náklo	Hana Kuželová	SDH Červenka
Obec Příkazy	Jan Vlk - Kovář	SDH Cholína
Obec Skrbeň	Ing. Libor Tandler	Kirri o.s.
Obec Slavětín	Ing. Petr Čamek	Přátelé Sobáčovského rybníka (Přátelé SR)
Obec Střeň	ZD Unčovice	Sagittaria
Obec Žerotín	Edukol	TJ Sokol Řimice
Obec Červenka		TJ Doubrava Haňovice
Obec Horka nad Moravou		Národopisný soubor Cholinka
Obec Cholína		Oldřich Palička
Obec Pňovice		TJ Sokol Náklo
Město Litovel		Národopisný soubor Pantla Náklo (Pantla Náklo)
Obec Strukov		ČSCH Štěpánov
Obec Liboš		Charita Šternberk
Obec Vilémov		
Obec Štěpánov		
Obec Mladeč		
ZŠ a MŠ Náklo		
ZŠ a MŠ Skrbeň		
ZŠ a MŠ Horka		

Zdroj: MAS MC; Vlastní zpracování

⁶ V závorkách uvedeny zkratky subjektů používané v komplexních tabulkách kontaktů.

Tabulka č. 2: Počty aktérů MAS MC dle sektorů

Sektor	Veřejný	Soukromý	Neziskový
Počet aktérů	26 (44 %)	13 (22 %)	20 (34 %)

Zdroj: MAS MC; Vlastní zpracování

2.2 Struktura dotazníku

Dotazník rozesílaný mezi členy MAS sestává ze tří částí, jedné úvodní a dvou analytických.

První část dotazníku umožňuje subjektům zvolit si, zda souhlasí se jmenovitým zpracováním dotazníku v části práce zabývající se sítí kontaktů. Subjekty, které nebudou souhlasit, budou v příslušné části práce označeny abstraktně např. jako *VS 1*, *SS 2* či *NS 3* dle sektorů působnosti. Toto řešení by mělo zajistit co největší návratnost dotazníků tím, že umožní subjektům nezveřejňovat své jméno v citlivé analýze kontaktů. Části práce, zabývající se důvěrou, se toto opatření nijak nedotkne, protože důvěru budu analyzovat hromadně po jednotlivých sektorech působnosti, nikoli po jednotlivých subjektech. Přestože některé subjekty odmítly jmenovité zpracování, bylo potřeba, aby uvedly svůj název, a to za účelem zařazení do struktury sociální sítě, na což byly subjekty výslovně upozorněny a elektronická forma dotazníku ani nevyplnění neumožňovala.

Druhá část dotazníku byla zaměřena na zkoumání obecné míry důvěry v druhé lidi mezi členy MAS MC. Za tímto účelem jsem využil tzv. *Yamagishiho index obecné důvěry* složeného z osmi standardizovaných výroků. „*Ten používá souhlas s osmi výroky, původně vybranými z 60 položek z různých výzkumů, které vyjadřují dvě dimenze (konstruované pomocí faktorové analýzy): zda jsou lidé čestní a jestli je riskantní důvěřovat druhým.*“ (Šafr, Sedláčková 2006: 47)

Výroky byly následující:

- Většina lidí lže, když jim to může přinést prospěch.
- Když o Vás někdo řekne něco lichotivého, chce od Vás něco získat.
- Lidé Vás využijí, když s nimi budete spolupracovat.
- Lidé jsou nepoctiví, když je jim dána příležitost.

- Při setkání s cizími lidmi je lépe se mít na pozoru, dokud neprokáží, že jsou důvěryhodní.
- Člověk musí být ostražitý, nebo ho někdo využije.
- Společnost se rozpadne, jestliže se oslabí policejní moc.
- Člověk by neměl důvěřovat druhým, pokud je dobře nezná.

Mezi členy MAS se objevily názory, že jeden člověk, jako zástupce subjektu v MAS MC, nemůže odpovídat na otázky ohledně důvěry v zastoupení celého subjektu. Avšak předpokladem těchto otázek je, že zástupce subjektu promítne svou subjektivní zkušenost jednak z oblasti působení subjektu, jednak z jednání na úrovni MAS do svého vnímání důvěry k lidem a je tak schopen dostatečně postihnout vnímání důvěry za celý subjekt. I když je tento přístup nedokonalý, ptát se na výroky ohledně důvěry všech členů daných subjektů by bylo nanejvýš kontraproduktivní i vzhledem k tomu, že zdaleka ne všichni členové subjektů se zúčastňují některé činnosti MAS MC. Dotazování jednotlivých zástupců je v tomto případě nejlepší řešení.

Důvod, proč nevyžívám pro měření důvěry *Putnamův souhrnný index sociálního kapitálu*, když již využívám jeho koncepci, je ten, že Putnam stanovuje 13 indikátorů sociálního kapitálu, přičemž některé z nich nelze logicky aplikovat na úzkou skupinu lidí jako je členstvo MAS MC, protože se jeho výzkum běžně aplikuje na celé společnosti až na úrovni regionů. (srov. Tamtéž 47–48)

Na výroky Yamagishiho indexu bylo možné odpovídat na škále *rozhodně souhlasím – spíše souhlasím – spíše nesouhlasím – rozhodně nesouhlasím*. Vynechání příslušného výroku bylo považováno za odpověď „nevím“ nebo „nechci odpovídat.“ Získané hodnoty jsem následně kvantifikoval dle míry souhlasu (1 = rozhodně souhlasím – 4 = rozhodně nesouhlasím) a převedl na procentuální vyjádření míry důvěry.

Třetí část dotazníku zkoumala strukturu sociální sítě v rámci MAS MC. Respondenti měli možnost zaškrtnout příslušnou intenzitu kontaktu mezi jimi a každým jedním subjektem MAS MC na škále *kontakt jednou za týden – kontakt jednou za měsíc – kontakt jednou za několik měsíců*. Možnost *nevím* byla v papírové verzi dotazníku považována za neexistenci kontaktu, stejně jako vynechání odpovědi. V elektronické verzi dotazníku byla přítomna i možnost

odpovědi *žádný kontakt*, avšak subjekty začaly spontánně vynechávat tyto odpovědi a vzhledem k tomu, že první verze elektronického dotazníku byla s výjimkou veřejné správy anonymní, nemohl jsem na základě vynechané odpovědi určit, komu daný dotazník patří a náležitě jej zařadit do struktury sociální sítě. Někteří zástupci subjektů rovněž podotkli, že dotazník byl příliš zdouhavý. To mne přimělo k jeho přepracování do neanonymní verze, kde měly subjekty možnost požadavek na anonymitu výslovně zaškrtnout. Dotazník se tak výrazně zjednodušil a jeho vyplnění zkrátilo i za cenu možné snížené návratnosti.

Získané hodnoty intenzity kontaktů mezi jednotlivými subjekty jsem rovněž kvantifikoval (1 = kontakt jednou za několik měsíců – 3 = kontakt jednou za týden), ovšem v tomto případě zejména kvůli přehlednosti. Tento krok mi umožnil sestavit přehlednou komplexní tabulku znázorňující sociální síť v rámci MAS MC. (viz Příloha) Jednotlivé výrazně ohraničené oblasti tabulky znázorňují jednotlivé dvojice subjektů a intenzity kontaktů mezi nimi. Tuto tabulku č. 4 dále analyzuji.

2.3 Způsob sběru dat

Dotazník, který jsem popsal výše, měl tři různé verze. Dvě elektronické a jednu tištěnou. Jednotlivé verze jsem respondentům předkládal postupně tak, jak mě k tomu nutily okolnosti, které popisuji dále.

První verze dotazníku byla elektronická, jak jsem zmínil výše, s pevně danou anonymitou. Tuto verzi vyplnilo jen několik subjektů. Na nízké návratnosti se podepsala jednak zdouhavost, nedostatečné pochopení způsobu vyplňování, kdy se mi vracely i prázdné dotazníky a dle informací předsedkyně MAS i příliš mnoho dalších dotazníků, rozesílaných MAS MC v rámci přípravy na další programovací období.

Všechny zmíněné nedostatky mne přiměly k přepracování dotazníku a odeslání nové verze opět všem subjektům. Ty subjekty, které dotazník již vyplnily v první verzi, měly tímto krokem možnost své odpovědi opravit. První verze totiž neumožňovala opravu odpovědí, jakmile subjekt jednou odpověděl. Kvůli pevně nastavené anonymitě však nebylo možné postupovat jinak, aby se zabránilo duplicitě dotazníků. Druhá verze byla uživatelsky přívětivější, kratší na vyplnění a mimo zmíněnou anonymitu byly její výstupy totožné s první verzí.

Vzhledem k vytíženosti zástupců MAS byla návratnost elektronických dotazníků minimální. Proto jsem se rozhodl, se svolením předsedkyně MAS, vystoupit na Valném shromáždění MAS MC před zástupci subjektů a předložit jim tištěnou verzi (příloha č. 1), kde bylo možné eliminovat všechny nedostatky verze elektronické, doba vyplňování se rovněž zkrátila na několik málo minut. I přes tuto snahu se mi na Valném shromáždění vrátilo pouhých 17 dotazníků ze 42 přítomných zástupců. Některé z dotazníků navíc opět opakovaně.

Nízká návratnost vedla k odeslání poslední urgency pro vyplnění elektronické verze dotazníku subjektům, které dosud dotazník nevyplnily. Bilanci návratnosti dotazníků ukazuje tabulka č. 3. Způsob zpracování několika verzí dotazníku popisují v následující kapitole.

Tabulka č. 3: Počty odevzdaných dotazníků v jednotlivých verzích

1. verze	2. verze	Tištěná verze	Celkem
2	24	17	43/59 (72,9 %)

Zdroj: autor

2.4 Síť kontaktů a jejich analýza

Pro účely této práce mne zajímá celková struktura kontaktů, počet kontaktů v rámci jednoho sektoru a procentuální vyjádření, zejména však hustota kontaktů a jejich přesah mezi jednotlivými sektory. U kontaktů mezi jednotlivými aktéry přitom předpokládám reciproční vztahy. Směrodatné pro zanášení dat do komplexní tabulky byly nejprve tištěné dotazníky, následně druhá verze a jako poslední první verze dotazníků, protože několik subjektů využilo možnost opravit či aktualizovat své odpovědi. V takovém případě jsem pracoval s daty z nejnovějšího dotazníku, který daný subjekt vyplnil. Kontakty subjektů, které dotazníky nevyplnily, a kontakty, které jednotlivé subjekty nevyplnily, ale jiné subjekty kontakt s nimi uvádějí, byly vyplněny reciprocně. Pokud se ukázala existence kontaktu z jedné i druhé strany, ale lišila se intenzita, byla směrodatná intenzita uvedená samotným subjektem a reciprocitou jen doplněna „prázdná místa.“ Tímto postupem se mi podařilo pokrýt alespoň minimálním počtem kontaktů všechny subjekty v rámci MAS MC s výjimkou jednoho, jehož zástupce dotazník nevyplnil a žádný z ostatních subjektů kontakt s ním neuvedl.

Hypotéza č. 1 říká, že existence kontaktů je pravděpodobnější mezi aktéry ze stejného sektoru než mezi aktéry napříč jednotlivými sektory. Proto bychom měli na základě komplexní tabulky pozorovat více kontaktů mezi aktéry veřejné správy, mezi aktéry soukromého sektoru a mezi aktéry neziskového sektoru než mezi aktéry jednotlivých sektorů navzájem.

2.5 Vztahy mezi sektory

Existence vztahů mezi obcemi a školami navzájem mezi sebou jsou základním vztahem. Aby mohla veřejná správa efektivně fungovat, musí mezi sebou jednotlivé prvky komunikovat. Tyto vztahy souhrnně prezentuje tabulka č. 5.

Tabulka č. 4: Vztahy mezi aktéry veřejného sektoru

	Kontakty za týden	Kontakty za měsíc	Kontakty za několik měsíců	Celkem
Počet	34	124	198	356
Maximum	650	650	650	650
%	5	19	30	54

Zdroj: autor

Je jasně patrný trend snižování počtu kontaktů se zvyšující se intenzitou. Většina aktérů veřejného sektoru má mezi sebou kontakt jednou za několik měsíců (198) a celková hustota kontaktů⁷ bez přihlédnutí k intenzitě je 55 %. Na základě komplexní tabulky můžeme pozorovat několik výchylek od rovnoměrného rozložení intenzity kontaktů. Konkrétně obec označenou jako VS 6, která udává kontakt jednou za několik měsíců se všemi obcemi s výjimkou obce Liboš, na druhé straně stojí obec Mladeč, která udává silné kontakty jednou za týden na obce, které přímo sousedí s přirozeným centrem regionu, obcí Litovel, aniž by však přímo sousedily s obcí Mladeč. Lze pozorovat jejich regionální blízkost ke krajskému městu Olomouc, zatímco se sousedními obcemi udává kontakty slabší. Většina ostatních aktérů veřejné správy však udává silné kontakty s regionálně blízkými obcemi, povětšinou sousedícími. Lze tedy říci, že čím blíže si dva aktéři jsou, tím pravděpodobněji u nich vznikne silný kontakt.

Mezi aktéry soukromého sektoru lze předpokládat vztahy zejména mezi aktéry ze stejného oboru působnosti. Tyto vztahy v rámci MAS MC souhrnně ukazuje tabulka č. 6.

⁷ Procentuální hodnoty hustoty kontaktů jsou v celé práci zaokrouhleny na celá čísla, v případě hodnot <1% jsou zaokrouhleny na jedno desetinné číslo.

Tabulka č. 5: Vztahy mezi aktéry soukromého sektoru

	Kontakty za týden	Kontakty za měsíc	Kontakty za několik měsíců	Celkem
Počet	0	1	9	10
Maximum	156	156	156	156
%	0	0,6	6	7

Zdroj: autor

Patrná je absence jakýchkoli silných kontaktů a pouze jeden silnější kontakt za měsíc mezi ZD Unčovice a SSI. Ačkoli jeden z aktérů odmítl zpracovat dotazník s uvedením svého názvu, oba aktéři mají stejný obor působnosti. Veškeré další kontakty jsou nahodilé a slabé při celkové hustotě pouhých 7 %. Pokud existují silnější kontakty mezi těmito aktéry, jedná se buď o neformální kontakty, které použitý dotazník neodhalí, nebo kontakty mezi aktéry, kteří dotazník nevyplnili.

Mezi aktéry neziskového sektoru lze předpokládat podobný rozvoj vztahů jako v soukromém sektoru, tedy silnější vztahy mezi aktéry se stejným oborem působnosti. Tato vztahy znázorňuje tabulka č. 7.

Tabulka č. 6: Vztahy mezi aktéry neziskového sektoru

	Kontakty za týden	Kontakty za měsíc	Kontakty za několik měsíců	Celkem
Počet	1	15	30	46
Maximum	380	380	380	380
%	0,3	4	8	12

Zdroj: autor

Znovu se potvrzuje trend snižování počtu kontaktů se vzrůstající intenzitou při celkové hustotě kontaktů 12 %. Dle tabulky č. 4, většina silných kontaktů jednou za týden a jednou za měsíc spadá pod NS I, která poskytuje služby v oblasti muzejnictví, což odpovídá částečně zaměření sborů dobrovolných hasičů, ale zejména národopisných souborů a Kirri o. s., která se zaměřuje na bojová umění a historii. Zajímavý je uvedený kontakt jednou za měsíc mezi Kirri o. s. a Českým svazem chovatelů Štěpánov, který je zřejmě kontaktem mimo obor působnosti. Všechny ostatní kontakty jsou slabé a nahodilé bez výraznějších odchylek.

Od kontaktů mezi jednotlivými sektory lze očekávat hlavně vazbu soukromého a neziskového sektoru na sektor veřejný. Dle hypotézy č. 1 bychom měli pozorovat citelný úbytek počtu a hustoty kontaktů právě v kontaktech mezi jednotlivými sektory, což by nasvědčovalo uzavřenosti jednotlivých sektorů. Naopak nárůst hustoty a počtu kontaktů by měl signalizovat otevřenost sektorů a dle typu vazby (na konkrétní sektor) i směr působení sociálního kapitálu.

Kontakty mezi veřejným a soukromým sektorem znázorňuje tabulka č. 8, kde můžeme předpokládat určitou míru vazeb na obce s cílem získání zakázek či jiné spolupráce.

Tabulka č. 7: Vztahy mezi veřejným a soukromým sektorem

	Kontakty za týden	Kontakty za měsíc	Kontakty za několik měsíců	Celkem
Počet	5	12	30	47
Maximum	338	338	338	338
%	1	4	9	14

Zdroj: autor

Předpoklad snižování počtu a hustoty kontaktů se v tomto případě nepotvrdil. Hustota kontaktů vzrostla dvojnásobně z původních 7 % mezi aktéry soukromého sektoru na 14 % při vztazích aktérů soukromého a veřejného sektoru. Lze pozorovat i nárůst počtu kontaktů a zejména jejich intenzity vzhledem k obcím, přičemž důležitou roli hraje regionální působení. Příkladem je silná vazba obce Příkazy na Ing. Libora Tandlera, který poskytuje služby v oblasti lesnictví, zahradnictví apod. a má v této obci sídlo. U škol takový nárůst intenzity kontaktů neproběhl. Lze tedy říci, že aktéři soukromého sektoru se více než mezi sebou váží na jednotlivé obce.

Podobný předpoklad vazby na veřejný sektor můžeme předpokládat i u neziskového sektoru. Spolupráce obcí a NNO by měla probíhat zejména na kulturní úrovni, pořádáním společenských akcí apod.

Tabulka č. 8: Vztahy mezi veřejným a neziskovým sektorem

	Kontakty za týden	Kontakty za měsíc	Kontakty za několik měsíců	Celkem
Počet	8	16	54	78
Maximum	520	520	520	520
%	2	3	10	15

Zdroj: autor

Dle tabulky č. 9 se hustota kontaktů opět zvýšila z 12 % na 15 % ve srovnání s kontakty mezi aktéry neziskového sektoru navzájem, ovšem nárůst není takový jako v případě soukromého sektoru. Co se týká počtu kontaktů, zřetelný je nárůst silných kontaktů jednou za týden z 1 na 8 a slabých kontaktů jednou za několik měsíců z 30 na 54. Kontakty jednou za měsíc se téměř nezměnily. Patrná je opět regionální závislost jednotlivých subjektů na obce. Příkladem jsou silné vazby obce Luká a Speranza 2005 o. s., dále obce Náklo s TJ Sokol Náklo nebo obce Haňovice s Haňovští o. s. či NS 2, která má rovněž působnost v obci Haňovice. Lze opět říci, že neziskové organizace úzce spolupracují s regionálně blízkými obcemi spíše než mezi sebou.

Posledním typem vztahů jsou vztahy mezi soukromým a neziskovým sektorem (tabulka č. 10). Vzhledem k tomu, že oba tyto sektory jsou navázány na sektor veřejný, můžeme očekávat spíše slabší vazby mezi sebou.

Tabulka č. 9: Vztahy mezi soukromým a neziskovým sektorem

	Kontakty za týden	Kontakty za měsíc	Kontakty za několik měsíců	Celkem
Počet	2	3	16	21
Maximum	260	260	260	260
%	1	1	6	8

Zdroj: autor

Co se týká hustoty kontaktů, z pohledu soukromého sektoru se jedná o nárůst ze 7 % na 8 %, z pohledu neziskového sektoru naopak o pokles z 12 %. Silné kontakty jednou za týden a jednou za měsíc zde reprezentují zejména Stalagmit a.s., zabývající se provozováním cestovní agentury, lektorskou činností, pořádáním akcí, chovem ryb apod., Přátelé Sobáčovského rybníka a trojúhelník doplňuje obec Mladeč. Tyto tři subjekty spolupracují v okolí obcí Mladeč a Sobáčov a vzájemně se doplňují. Jedná se o modelový příklad spolupráce všech tří sektorů, bohužel v rámci MAS MC je to případ ojedinělý. Podobný trojúhelník se dle komplexní tabulky může rýsovat i mezi Ing. Liborem Tandlerem, obcí Příkazy a sdružením Sagittaria. Zde však chybí jakákoliv vazba mezi obcí Příkazy a sdružením Sagittaria. Pokud by tato vazba existovala, jednalo by se o další modelový příklad spolupráce tří sektorů. Obecně lze říci, že podnikatelé a neziskové organizace mezi sebou spolupracují pouze za předpokladu, že mají

stejný obor působnosti, přičemž některé takové dvojice se snaží spolupráci přenést i na obce, kde působí. To se však ve většině případů zatím nedaří.

Dle celkového shrnutí sítě kontaktů v tabulce č. 11 je patrné, že převažují slabé kontakty jednou za několik měsíců (438) před kontakty jednou za měsíc (195). Kontaktů jednou za týden (66) jsou pouhá 2 %, což je velice málo, když vezmeme v úvahu, že se tyto kontakty vyskytují zejména tam, kde funguje příkladná spolupráce mezi sektory i v rámci nich. Celková hustota kontaktů je 21 %, což je např. ve srovnání s hustotou sítě regionu Orlicko, kde je hustota sítě 52 % (srov. Vajdová 2008: 51) velice málo.

Tabulka č. 10: Vztahy mezi všemi aktéry MAS MC

	Kontakty za týden	Kontakty za měsíc	Kontakty za několik měsíců	Celkem
Počet	66	195	438	699
Maximum	3422	3422	3422	3422
%	2	6	13	21

Zdroj: autor

Z celkového pohledu se s výjimkou veřejného sektoru nepotvrdil předpoklad, že aktéři ze stejného sektoru spolu budou spolupracovat spíše než aktéři napříč sektory. Hustoty kontaktů jednotlivých sektorů shrnuje tabulka č. 12.

Tabulka č. 11: Hustoty kontaktů dle sektorů

Sektor	Veřejný	Podnikatelský	Neziskový
Veřejný	0,5477	0,1391	0,1500
Podnikatelský	0,1391	0,0641	0,0808
Neziskový	0,1500	0,0808	0,1211

Zdroj: autor

Nejvyšší hustota je mezi aktéry veřejného sektoru (0,5477), nejnižší naopak mezi aktéry soukromého sektoru (0,0641). Vyšší hustotu kontaktů lze pozorovat v návaznosti soukromého a neziskového sektoru na sektor veřejný, což odporuje hypotéze č. 1.

2.6 Vztahy mezi sektory dle zodpovězených dotazníků

Jelikož zjištěné poznatky chci porovnávat s již provedenými výzkumy na stejné téma, využiji i stejné postupy. Hlavní výzkum, se kterým své poznatky porovnávám, je hustota sítě kontaktů v MAS Havlíčkův kraj, o kterém píše Věra Majerová (2011: 154–155) Setkává se zde s problémem, kdy hustota kontaktů

není příliš vysoká, a proto vytvořila tabulku kontaktů pouze s těmi aktéry, kteří skutečně vyplnili dotazník. Pokud tento postup aplikuji, tabulka 59 x 59 aktérů v případě MAS MC se mi zredukuje na 43 x 43 aktérů (tabulka č. 13). Výsledky takto zredukované sítě kontaktů budu prezentovat stejně jako v předchozí kapitole s tím rozdílem, že by hustota kontaktů měla více odpovídat realitě, protože pokud subjekt vyplňuje dotazník sám, uvede více kontaktů, než když jsou takové kontakty doplněny pouze recipročně. Nevyplněné kontakty mohly příliš ovlivňovat výslednou hustotu kontaktů.

Počet aktérů veřejného sektoru se po redukcí sítě snížil z 26 na 19, tím se snížil i počet „prázdných míst“ a měla by se zvýšit hustota kontaktů.

Tabulka č. 12: Redukované vztahy mezi aktéry veřejného sektoru

	Kontakt za týden	Kontakt za měsíc	Kontakt za několik měsíců	Celkem
Počet	22	82	126	230
Maximum	342	342	342	342
Hustota (%)	6	24	37	67

Zdroj: autor

Je patrné zvýšení hustoty kontaktů u všech sledovaných intenzit. Celková hustota se zvýšila z 55 % na 67 %, což je relativně vysoký nárůst hustoty, která se přiblížila jiným srovnávaným regionům.

Počet aktérů soukromého sektoru se po redukcí snížil ze 13 na 8.

Tabulka č. 13: Redukované vztahy mezi aktéry soukromého sektoru

	Kontakt za týden	Kontakt za měsíc	Kontakt za několik měsíců	Celkem
Počet	0	1	7	8
Maximum	56	56	56	64
Hustota (%)	0	2	13	15

Zdroj: autor

Zde se počet kontaktů dokonce snížil z 9 na 8 v případě kontaktů jednou za měsíc, intenzivnější kontakty se co do počtu nezměnily. Díky tomu, že se redukoval počet aktérů, však výrazně stoupla hustota kontaktů ze 7 % na 15 %.

Posledním případem vztahů mezi aktéry v rámci jednoho sektoru jsou vztahy aktérů neziskového sektoru, které dosahovaly hustoty 12 %.

Tabulka č. 14: Redukované vztahy mezi aktéry neziskového sektoru

	Kontakt za týden	Kontakt za měsíc	Kontakt za několik měsíců	Celkem
Počet	1	13	24	38
Maximum	240	240	240	240
Hustota (%)	0,4	5	10	15

Zdroj: autor

Po redukcí sítě se počet aktérů snížil z 20 na 16 a hustota zvýšila na 15 % i přesto, že se počet kontaktů snížil v případě kontaktů za měsíc z 15 na 13,

v případě kontaktů za několik měsíců z 30 na 24. Zvýšení hustoty bohužel nevyvážilo pouhých 0,4 % kontaktů jednou za týden, které jsou stěžejní pro neefektivnější spolupráci mezi subjekty. Případy soukromého a neziskového sektoru ukazují, že redukce počtu aktérů přispěla k nárůstu hustoty i tehdy, když se snížil celkový počet kontaktů. Reciproční zadávání vztahů k aktérům, kteří nevyplnili dotazník, tedy nedokázalo postihnout dostatečný počet případů existence kontaktů, jelikož se dá předpokládat, že pokud by tito aktéři své dotazníky vyplnili, udali by více existujících kontaktů.

V případě kontaktů napříč sektory se při první analýze ukázalo, že neodpovídají hypotéze č. 1, jelikož soukromý i neziskový sektor měly vyšší hustotu kontaktů se sektorem veřejným než s aktéry ze svého vlastního sektoru.

Hustota kontaktů mezi veřejným a soukromým sektorem dosahovala hodnoty 14 % a kontakty jednou za týden pouhé 1 %.

Tabulka č. 15: Redukované vztahy mezi veřejným a soukromým sektorem

	Kontakt za týden	Kontakt za měsíc	Kontakt za několik měsíců	Celkem
Počet	5	6	15	26
Maximum	152	152	152	152
Hustota (%)	3	4	10	17

Zdroj: autor

Po redukci se celková hustota zvýšila na 17 % a hustota kontaktů jednou za týden na 3 %. Počet kontaktů se opět snížil s výjimkou kontaktů jednou za týden, které se nezměnily. Při menším počtu aktérů však daly větší hustotu kontaktů.

Kontakty mezi veřejným a neziskovým sektorem dosahovaly při první analýze celkové hustoty 15 %.

Tabulka č. 16: Redukované vztahy mezi veřejným a neziskovým sektorem

	Kontakt za týden	Kontakt za měsíc	Kontakt za několik měsíců	Celkem
Počet	8	13	45	66
Maximum	304	304	304	304
Hustota (%)	3	4	15	22

Zdroj: autor

Po redukci se hustota zvýšila na 22 % a mírně snížil počet kontaktů jednou za měsíc z 16 na 13 a jednou za několik měsíců z 54 na 45. Počet kontaktů jednou za týden zůstal nezměněn.

Poslední typ kontaktů, mezi soukromým a neziskovým sektorem, dosahoval hustoty 8 %.

Tabulka č. 17: Redukované vztahy mezi soukromým a neziskovým sektorem

	Kontakt za týden	Kontakt za měsíc	Kontakt za několik měsíců	Celkem
Počet	1	3	11	15
Maximum	128	128	128	128
Hustota (%)	1	2	9	12

Zdroj: autor

Po redukci se hustota zvýšila na 12 %. Počet kontaktů se opět snížil. Kontakty jednou za týden z 2 na 1 a kontakty jednou za několik měsíců z 16 na 11.

Takřka ve všech třech případech sektorů byl pozorovatelný trend, kdy se při sníženém počtu aktérů, zahrnutých do analýzy, snížil počet některých skupin kontaktů, ale zároveň se zvýšila hustota ve všech zkoumaných případech. Při porovnání celkového shrnutí tabulky č. 4 v první a druhé analýze sítě kontaktů, kterou zobrazuje tabulka č. 20, můžeme pozorovat při snížení celkového počtu kontaktů z 699 na 486, a snížení maximálního možného počtu kontaktů z 3422 na 1806, zvýšení celkové hustoty sítě kontaktů MAS MC z 21 % na 27 %.

Tabulka č. 18: Redukované vztahy mezi všemi aktéry MAS MC

	Kontakt za týden	Kontakt za měsíc	Kontakt za několik měsíců	Celkem
Počet	52	132	302	486
Maximum	1806	1806	1806	1806
Hustota (%)	3	7	17	27

Zdroj: autor

Souhrn hustot sítě kontaktů dle jednotlivých sektorů ukazuje tabulka č. 21.

Tabulka č. 19: Hustoty kontaktů dle redukovaných sektorů

Sektor	Veřejný	Podnikatelský	Neziskový
Veřejný	0,6725	0,1715	0,2171
Podnikatelský	0,1715	0,1429	0,1172
Neziskový	0,2171	0,1172	0,1583

Zdroj: autor

Tyto výsledky můžeme porovnat s dalšími dvěma regiony, MAS Havlíčkův kraj a region Orlicko v tabulkách č. 22 a 23.

Tabulka č. 20: Hustoty kontaktů dle sektorů v MAS Havlíčkův kraj

Sektor	Veřejný	Podnikatelský	Neziskový
Veřejný	0,8663	0,6993	0,5404
Podnikatelský	0,6993	0,4000	0,3182
Neziskový	0,5404	0,3182	0,1667

Zdroj: Majerová et al. 2011: 155; Vlastní zpracování

Tabulka č. 21: Hustoty kontaktů dle sektorů v regionu Orlicko

Sektor	Veřejný	Podnikatelský	Neziskový
Veřejný	0,9667	0,4625	0,3438
Podnikatelský	0,4625	0,4476	0,2667
Neziskový	0,3438	0,2667	0,000

Zdroj: Vajdová 2008; Vlastní zpracování

MAS MC dosahuje podobných hodnot hustoty kontaktů mezi aktéry neziskového sektoru (0,1583) jako MAS Havlíčkův kraj (0,1667) a vyšších hodnot stejného sektoru jako region Orlicko, kde Zdenka Vajdová nezaznamenala ani jeden kontakt. V ostatních hodnotách hustoty kontaktů dle sektorů je MAS MC hluboko pod průměrem. Můžeme také pozorovat opačné hodnoty neziskového a soukromého sektoru. V regionu Orlicko a MAS Havlíčkův kraj jsou podnikatelé v kontaktech aktivnější než neziskové organizace. V MAS MC je tomu právě naopak.

V porovnání s dalšími regiony, zmíněnými v práci Věry Majerové (2011: 154), původně napsané v práci Zdeňky Vajdové (2008: 51) se nízká hodnota hustot kontaktů dle jednotlivých sektorů promítá do hodnoty celkové hustoty sítě kontaktů, což ukazuje tabulka č. 24.

Tabulka č. 22: Srovnání regionů dle počtu aktérů a hustoty kontaktů

Region	Počet aktérů	Hustota (%)
Orlicko	35	52
Havlíčkův kraj	24	57
Regiony soudržnosti Jihozápad	42	30
Regiony soudržnosti Severovýchod	42	36
Moravská cesta	43	27

Zdroj: Vajdová 2008: 51; Vlastní zpracování

Lze tedy říci, že síť kontaktů v rámci MAS MC je ve srovnání s jinými regiony podprůměrně rozvinutá. Zaměřuje se spíše na spolupráci aktérů veřejného sektoru mezi sebou, stejně jako v jiných regionech, přičemž aktéři dalších jednotlivých sektorů udržují kontakty spíše s veřejným sektorem než sami mezi sebou. Příčina může být ve struktuře MAS MC, kdy jen minimum jednotlivých aktérů má společnou oblast zájmu, nejlepším partnerem je jim tedy veřejný sektor v čele s obcemi, které mezi sebou udržují větší počet kontaktů. Nízká hustota kontaktů může být také zapříčiněna regionálním rozložením členů MAS MC. Na území 23 obcí působí pouze 33 subjektů soukromého a neziskového sektoru sdružených v MAS. Dle komplexní tabulky má většina těchto subjektů silnější kontakty buď s aktéry ze stejného oboru působnosti, nebo s regionálně blízkými subjekty. V úvahu musíme vzít i možnou chybu ve sběru dat, kdy členové MAS MC prostě nevyplnili všechny relevantní kontakty a síť tak má jen zdánlivě nízkou hustotu a ve skutečnosti může být mnohem hustší. Hypotéza č. 1 však nebyla na základě dostupných dat prokázána, protože se nepotvrdila zvýšená spolupráce aktérů v rámci jednoho sektoru.

2.7 Míra důvěry

Míra důvěry byla pro účely práce měřena pomocí standardizovaných otázek tzv. Yamagishiho indexu, který byl popsán výše. Vzhledem k citlivosti vyplňování souhlasu či nesouhlasu s těmito výroky jsou tyto údaje zpracovávány pouze anonymně podle jednotlivých sektorů a výroků, nikoli však dle jednotlivých subjektů. Pro účely této práce to ani není potřeba.

Zpracování odpovědí na výroky ohledně důvěry provádím tak, že odpovědi jednotlivých subjektů na jednotlivé výroky kvantifikuji podle míry souhlasu, který k daným výroky uvádějí. Čím větší nesouhlas s daným výroky, tím vyšší hodnota a tedy i procentuální míra obecné důvěry. Modelový případ, jak postupuji při kvantifikaci výroků, je znázorněn v tabulce č. 25. Soupis jednotlivých výroků ukazuje tabulka č. 26.

Tabulka č. 23: Modelový příklad kvantifikování výroků Yamagishiho indexu

Soukromý sektor								
Subjekt	1. výrok	2. výrok	3. výrok	4. výrok	5. výrok	6. výrok	7. výrok	8. výrok
Subjekt 1	2	4	4	2	2	2	4	3
Subjekt 2	3	3	3	4	2	3	3	3
Subjekt 3	3	3	3	2	2	2	2	1
Subjekt 4	2	3	4	3	3	3	3	2
Subjekt 5	2	3	3	2	2	2	3	2
Subjekt 6	2	3	3	3	2	2	3	2
Subjekt 7	2	3	2	2	3	3	4	4
Maximum	28	28	28	28	28	28	28	28
Suma	16	22	22	18	16	17	22	17
Míra důvěry (%)	57,14	78,57	78,57	64,29	57,14	60,71	78,57	60,71
Průměr	66,96							
Dle Y-indexu (%)	69,64				64,29			
	Čestnost lidí				Riziko důvěry v druhé lidi			

Zdroj: Vajdová 2008; Vlastní zpracování

Tabulka č. 24: Výroky Yamagishiho indexu

1. výrok	Většina lidí lže, když jim to může přinést prospěch.
2. výrok	Když o Vás někdo řekne něco lichotivého, chce od Vás něco získat.
3. výrok	Lidé Vás využijí, když s nimi budete spolupracovat.
4. výrok	Lidé jsou nepoctiví, když je jim dána příležitost.
5. výrok	Při setkání s cizími lidmi je nutné se mít na pozoru, dokud neprokáží, že jsou důvěryhodní.
6. výrok	Člověk musí být ostražitý nebo ho někdo využije.
7. výrok	Společnost se rozpadne, jestliže se oslabí policejní moc.
8. výrok	Člověk by neměl důvěřovat druhým, pokud je dobře nezná.

Zdroj: Šafir, Sedláčková 2008; Vlastní zpracování

Míru důvěry počítám jednak jako průměr ze všech výroků a jednak odděleně dle oblastí, na které se vždy čtyři výroky zaměřují: *Čestnost lidí* (výrok 1-4) a *riziko důvěry v druhé lidi* (výrok 5-8). Míru důvěry počítám vždy pro jednotlivé sektory zvlášť, abych mohl prokázat hypotézu č. 2, která hovoří o tom, že sektory s převažujícím přemosťujícím kapitálem (kontakty napříč sektory) budou disponovat vyšší mírou obecné důvěry než sektory, ve kterých převládá svazující kapitál (kontakty v rámci sektoru).

2.8 Míra důvěry dle jednotlivých sektorů

Dle předpokladů hypotézy č. 2 bychom měli pozorovat vyšší míru důvěry u soukromého a neziskového sektoru, jelikož u těch převažovaly kontakty s aktéry z jiných sektorů než ze sektoru vlastního. Naopak u veřejného sektoru bychom měli pozorovat nižší míru důvěry než u soukromého a neziskového sektoru, jelikož zde převažovaly kontakty v rámci vlastního sektoru.

Prvním sektorem, ve kterém budu zkoumat míru důvěry, je veřejný sektor. V rámci tohoto sektoru dosahovala hustota 67 %, kontakty se soukromým sektorem 17 % a s neziskovým sektorem 22 %. Celkově by měla být míra důvěry na nízké úrovni oproti jiným sektorům. Souhrnné výsledky kvantifikovaných odpovědí na výroky Yamagishiho indexu ukazuje tabulka č. 27.

Tabulka č. 25: Zpracování míry důvěry veřejného sektoru

	1. výrok	2. výrok	3. výrok	4. výrok	5. výrok	6. výrok	7. výrok	8. výrok
Maximum	80	80	80	80	80	80	80	80
Suma	47	47	48	53	39	41	44	44
Míra důvěry (%)	58,75	58,75	60	66,25	48,75	51,25	55	55
Průměr (%)	57							
Dle Y-indexu (%)	61				53			

Zdroj: autor

Průměrná hodnota míry důvěry pro veřejný sektor dosahuje 57 %, přičemž převažuje důvěra v čestnost lidí (61 %). Nejvyšší míru nesouhlasu s výrokiem měl výrok, že lidé jsou nepoctiví, pokud je jim dána příležitost. Zda-li je míra důvěry veřejného sektoru vysoká či nikoli záleží na míře důvěry dalších sektorů.

Hustota kontaktů v rámci soukromého sektoru dosahovala 15 % tedy hluboko pod hodnotou hustoty kontaktů veřejného sektoru. Hustota kontaktů soukromého a veřejného sektoru dosahovala 17 % a hustota kontaktů s neziskovým sektorem 12 %. Převažovaly tedy kontakty s veřejným sektorem (přemostňující), proto by měl mít soukromý sektor vyšší míru důvěry než sektor veřejný.

Tabulka č. 26: Zpracování míry důvěry soukromého sektoru

	1. výrok	2. výrok	3. výrok	4. výrok	5. výrok	6. výrok	7. výrok	8. výrok
Maximum	28	28	28	28	28	28	28	28
Suma	16	22	22	18	16	17	22	17
Míra důvěry (%)	57,14	78,57	78,57	64,29	57,14	60,71	78,57	60,71
Průměr (%)	67							
Dle Y-indexu (%)	70				64			

Zdroj: autor

Soukromý sektor dosahuje míry obecné důvěry 67 %, tedy o 10 % vyšší míru důvěry než sektor veřejný, což podporuje hypotézu č. 2. Z hlediska Yamagishiho indexu převažuje opět důvěra v čestnost lidí (70 %) před rizikem důvěry v druhé lidi (64 %). Tyto výsledky jsou překvapující, když vezmeme v úvahu, že podnikatelé bývají povětšinou uzavřená skupina s přirozenou nedůvěrou. Na druhou stranu v oblasti podnikání je třeba vyšší míry důvěry v druhé lidi, aby bylo možné vést úspěšnou živnost, zejména pak důvěra v čestnost lidí, kterým důvěřujete, že za vaše zboží zaplatí. To potvrzují vysoké hodnoty důvěry u výroků 2 a 3.

Neziskový sektor dosahoval hustoty kontaktů 15 % v rámci sektoru, 22 % vzhledem k veřejnému sektoru a 12 % vzhledem k soukromému sektoru. Opět převažují kontakty mezi sektory nad těmi v rámci sektoru, proto bychom měli pozorovat vyšší míru důvěry než v případě veřejného sektoru.

Tabulka č. 27: Zpracování míry důvěry neziskového sektoru

	1. výrok	2. výrok	3. výrok	4. výrok	5. výrok	6. výrok	7. výrok	8. výrok
Maximum	64	64	64	64	64	64	64	64
Suma	34	37	43	38	35	36	45	38
Míra důvěry (%)	53,13	57,81	67,19	59,38	54,69	56,25	70,31	59,38
Průměr (%)	60							
Dle Y-indexu (%)	59				60			

Zdroj: autor

Obecná míra důvěry dosahuje u neziskového sektoru 60 %. Naopak od dvou předchozích sektorů mírně převažuje nesouhlas s rizikem důvěry v druhé lidi (60 %) před důvěrou v čestnost lidí (59 %). Obecná míra důvěry neziskového sektoru je opět vyšší než u sektoru veřejného, což podporuje hypotézu č. 2.

2.9 Výstupy z výzkumu

Na základě shromážděných dat a jejich analýzy lze prohlásit, že hypotéza č. 1, tedy že existence kontaktů je pravděpodobnější mezi aktéry ze stejného sektoru spíše než mezi aktéry napříč jednotlivými sektory sdruženými v MAS MC, se neprokázala. Jediný sektor, kde převažovaly kontakty v rámci daného sektoru, byl sektor veřejný, což je pochopitelné, když vezmeme v úvahu, že instituce veřejné správy mezi sebou musí často komunikovat, aby byla udržována efektivita jejich chodu. Zjištěná hodnota hustoty kontaktů u veřejného sektoru byla 67 %. Naopak u soukromého a neziskového sektoru převažovaly kontakty napříč sektory, zejména se sektorem veřejným, což podpořily zjištěné hodnoty hustoty kontaktů. Tyto hodnoty dosahovaly 17 % u soukromého a 22 % u neziskového sektoru vzhledem k sektoru veřejnému. Oba sektory se tedy snaží spolupracovat spíše s veřejným sektorem než s aktéry ze svého vlastního sektoru.

Hypotéza č. 2 předpokládala, že sektory s převažujícím přemostujícím kapitálem budou disponovat vyšší mírou obecné důvěry než sektory, ve kterých převládá svazující kapitál. Na základě analyzovaných dat byla tato hypotéza prokázána. Veřejný sektor, ve kterém jako jediném převažoval svazující kapitál, dosáhl celkově nižší míry důvěry než soukromý a neziskový sektor, ve kterých převládal přemostující kapitál. U veřejného sektoru byla zjištěna míra důvěry 57 %, kdežto u soukromého sektoru 67 % a u neziskového sektoru 60 %. Jeden ze základních předpokladů konceptu sociálního kapitálu Roberta Putnama byl tedy pro MAS MC potvrzen.

Při srovnání analyzovaných dat s obdobnými výzkumy v rámci ČR se ukázalo, že MAS MC dosahuje spíše podprůměrných hodnot hustoty sítě kontaktů než ostatní regiony zahrnuté do výzkumů. Nejnižší uvedená hodnota hustoty sítě byla u regionů soudržnosti Jihozápad (30 %), MAS MC však dosáhla na pouhých 27 %. Slabé kontakty mezi jednotlivými aktéry MAS MC ukazuje ojedinělý případ trojúhelníku spolupráce mezi všemi třemi sektory, v rámci MAS MC reprezentovaném obcí Mladeč, Stalagmit a.s. a Přáteli Sobáčovského rybníka. Podobných kontaktních trojúhelníků by však mělo být více. Pokud další takové trojúhelníky v rámci MAS MC již existují, nebyly tímto výzkumem prokázány.

Závěr

Cílem práce bylo analyzovat sociální kapitál v rámci MAS MC a to jeho strukturální roviny i roviny obecné důvěry. Obě proměnné jsem měřil za pomoci dat z vlastního dotazníkového měření mezi členy MAS MC

Strukturální rovina byla reprezentovaná sítí kontaktů mezi členy MAS jednak v rámci subjektů ze stejných sektorů působnosti (veřejný, soukromý, neziskový) a jednak mezi aktéry různých sektorů. Zajímala mne intenzita jednotlivých kontaktů, přesah kontaktů mezi jednotlivými sektory a zejména hustota kontaktů jak v rámci sektorů, tak mezi sektory. Kontakty uvedené v dotaznících jsem analyzoval dvěma způsoby.

Prvním způsobem bylo zanesení uvedených kontaktů do komplexní tabulky a jejich následné reciproční doplnění o chybějící kontakty. Tímto postupem se mi podařilo identifikovat alespoň minimální počet kontaktů u všech subjektů vyjma jednoho. S vyplněnou komplexní tabulkou jsem mohl následně určit počet kontaktů všech tří sektorů dle jednotlivých intenzit, stejně tak hustotu a přesah kontaktů do dalších sektorů. Druhým způsobem byla redukce tabulky o ty subjekty, které dotazník nevyplnily, a jejich kontakty tak byly zjištěny pouze recipročně. Tento krok byl inspirován obdobným výzkumem v kraji Vysočina, díky čemuž se výsledné hustoty kontaktů mohly porovnat s jinými případy.

V této části práce jsem vycházel z předpokladu, že subjekty budou mít více kontaktů s aktéry ze stejného sektoru než s aktéry z jiných sektorů, což by se projevilo ve zvýšené hustotě kontaktů právě v těch částech sítě kontaktů, které reprezentují kontakty v rámci sektorů (= hypotéza č. 1). Na základě zjištěných dat byla tato hypotéza vyvrácena. Jediný sektor, ve kterém převažovaly kontakty s aktéry ze stejného sektoru, byl sektor veřejný, kde hustota kontaktů dosáhla při první analýze neredukovaných kontaktů 54 %, při analýze redukováných kontaktů 67 %. Sektor veřejný i sektor neziskový měly převažující kontakty napříč sektory, zejména pak na sektor veřejný, což ukazuje jejich zájmovou vazbu na jednotlivé obce.

Síť kontaktů MAS Moravská cesta je na základě zjištěných poznatků podprůměrně rozvinutá ve srovnání s jinými regiony, kdy dosáhla o 3 % nižší

celkové hustoty kontaktů (27 %) než nejhorší z porovnávaných regionů, regiony soudržnosti Jihozápad (30 %). Příčiny tohoto stavu se mi nepodařilo spolehlivě objasnit. Pravděpodobně se však jedná o kombinaci struktury MAS MC, kdy je zejména aktérům ze soukromého či neziskového sektoru nejvhodnějším partnerem určitá obec a mají jen minimální možnost spolupráce s aktéry z vlastního sektoru vzhledem k odlišným oblastem zájmu, a chyby ve sběru dat, kdy oslovení zástupci subjektů neuvedli všechny relevantní kontakty. Hustota sítě MAS Moravská cesta se proto může jen zdánlivě jevit jako nízká, ve skutečnosti však může dosahovat průměrných hodnot.

Druhou rovinu sociálního kapitálu, obecnou míru důvěry, jsem měřil pomocí osmi standardizovaných výroků Yamagishiho indexu. Výstupem těchto výroků byla procentuální míra obecné důvěry dle jednotlivých sektorů. Předpoklad této části práce vycházel z výzkumu Roberta Putnama, tedy že sektory, u kterých převažuje přemostňující kapitál (napříč sektory) budou mít vyšší míru obecné důvěry než sektory, u kterých převažuje svazující kapitál (v rámci vlastního sektoru) (= hypotéza č. 2). Na základě zjištěných dat a analyzované strukturální roviny byla tato hypotéza na případě MAS MC potvrzena. Sektor s převažujícím svazujícím kapitálem (veřejný sektor) měl celkově nižší míru obecné důvěry (57 %) než sektor soukromý (67 %) a sektor neziskový (60 %).

Ve sběru dat ohledně obecné míry důvěry se mohla vyskytnout chyba vzhledem k tomu, že dotazník nevyplnily všechny subjekty a několik subjektů na několik otázek neodpovědělo. Mohl se tak zkreslit celkový výsledek. Není však důvod, proč toto explicitně předpokládat, protože nezodpovězená otázka vyjadřuje především nejvyšší míru nedůvěry.

Jedním z vedlejších poznatků práce bylo hledání trojúhelníků spolupráce, tedy vzájemných vazeb aktérů veřejného, soukromého a neziskového sektoru s vysokou intenzitou kontaktů. Tento trojúhelník byl ve struktuře kontaktů MAS MC nalezen jen jeden, konkrétně mezi obcemi Mladeč, Sagittaria a. s. a Přáteli Sobáčovského rybníka. Absence dalších takových trojúhelníků může hrát určitou roli při vysvětlení nízké hustoty sítě kontaktů. Subjekty mezi sebou jednoduše nekomunikují.

Přesnějších výsledků by bylo dosaženo, kdyby všechny subjekty sdružené v MAS MC vyplnily dotazník. Je možné, že některý z aktérů disponuje takovými kontakty, které by se výrazně promítly do celkové hustoty jednotlivých sektorů. K tomu by však bylo potřeba provést rozsáhlejší výzkum i se zahrnutím rozdělení na formální a neformální kontakty. Je možné, že subjekty uváděly jen své formální kontakty, svou roli při tvorbě sociálního kapitálu však mohou hrát i kontakty neformální. Je také možné, že jiné MAS v ČR či některé MAS v zahraničí disponují podobně nízkou hustotou kontaktů v rámci svých sítí jako MAS Moravská cesta. Hledání takových MAS a zjišťování společných příčin však přesahuje rozsah této práce.

Použitá literatura mi pomohla zejména vhodně vybrat způsob zkoumání sociálního kapitálu v rámci MAS Moravská cesta. Díky tomu jsem mohl využít vyzkoušené postupy, stanovit vhodné předpoklady a výsledky, zejména síť kontaktů, také porovnat s podobnými výzkumy. Přestože některé publikace mi neposkytly dostatečnou oporu při kvantifikování zejména obecné míry důvěry, těžko by se výsledky této části sociálního kapitálu porovnávaly s jinými regiony, jelikož míra důvěry se obvykle zjišťuje ve větších regionech, než je MAS. Uvítal bych takovou publikaci, která by souhrnně popisovala metody, které lze pro takový výzkum využít, včetně operacionalizace, kvantifikace dat a jejich interpretace.

V práci se mi nepodařilo zjistit, z jakého důvodu je hustota sítě kontaktů MAS MC na tak nízké úrovni. Zjišťování faktorů, které tyto hodnoty ovlivňují, by si vyžádalo nové dotazníkové šetření s více specifickými otázkami, jejichž cílem by bylo výhradně zjištění příčin, které ovlivňují hodnoty hustoty kontaktů nejen v rámci MAS MC, ale ideálně i v jiných regionech. Svou roli mohlo sehrát i pozdější rozesílání dotazníků mezi členy MAS MC. Pokud bych dotazníkové šetření zahájil dříve, případně zvolil formu osobního kontaktu či telefonického oznámení o výzkumu a až následná distribuce dotazníků, mohla být návratnost dotazníků téměř 100%.

Tato práce i přes všechny nedostatky může sloužit MAS MC jako jeden z podkladů pro zlepšení spolupráce mezi jednotlivými aktéry při rozvoji regionu.

Abstrakt

MAS Moravská cesta – případová studie spolupráce obcí

Případová studie se zabývá aplikací konceptu sociálního kapitálu na MAS Moravská cesta, a to jeho strukturální roviny (sítě kontaktů) i roviny obecné důvěry. Data analyzovaná v práci jsou sesbírána za pomoci dotazníkového šetření mezi členy MAS Moravská cesta a upraveny pro možnost aplikace konceptu sociálního kapitálu.

První část práce se zabývá základy regionální politiky EU, kam spadá i problematika MAS, konkrétně operačními programy, strategickými dokumenty, programem a metodou Leader a fungováním MAS. Práce nastiňuje i přípravu na nové programovací období. Druhá část práce, zabývající se sítí kontaktů v rámci MAS Moravská cesta, analyzuje počet kontaktů dle jednotlivých sektorů působnosti daného subjektu (veřejný, soukromý, neziskový), jejich intenzitu a přesah do dalších sektorů a zejména jejich hustotu. Třetí část práce, zabývající se obecnou důvěrou, analyzuje odpovědi na osm výroků Yamagishiho indexu a na základě toho stanovuje míru obecné důvěry dle jednotlivých sektorů.

Celá práce vychází z předpokladu, že nejvyšší počet kontaktů bude mezi aktéry ze stejného sektoru působnosti a také z předpokladu výzkumu Roberta Putnama, že sektory, kde převládají kontakty napříč jednotlivými sektory, budou disponovat vyšší mírou důvěry než sektory, kde převládají kontakty v rámci sektoru.

Na základě dat vyplynulo, že v MAS Moravská cesta převládají kontakty v rámci jednoho sektoru pouze u veřejného sektoru, naopak u soukromého a neziskového sektoru převládaly kontakty napříč sektory. Rovněž se zjistilo, že neziskový a soukromý sektor disponují vyšší mírou důvěry než sektor veřejný, čímž se podařilo potvrdit platnost konceptu sociálního kapitálu pro případ MAS Moravská cesta.

Abstract

LAG Moravian way – case study of municipal cooperation

The case study deals with the application of the concept of social capital on LAG Moravian way, namely its structural level (network of contacts) and the general level of confidence. The data analyzed in the work are collected using a questionnaire survey among members of the LAG Moravian way and adapted for the possibility of applying the concept of social capital.

First part of the thesis deals with the basics of EU regional policy, which includes also the issue of LAG, specifically operational programs, strategic documents, programs and methods Leader and operation of LAG. The thesis also outline the preparations for the new programming period. The second part, dealing with a network of contacts within the LAG Moravian way, analyzes the number of contacts per individual sectors of the scope of the entity (public, private, nonprofit), their intensity and overlap into the sectors and especially their density. The third part, dealing with general confidence, analyzes the responses to eight statements of Yamagishi index and on the basis that determines the level of general confidence in individual sectors.

The whole thesis is based on the assumption that the highest numbers of contacts is between the actors of the same sector of activity and also provided the research of Robert Putnam, that the sectors dominated contacts across sectors, will dispose a higher degree of confidence than sectors dominated by contacts within the sector.

The data showed that in the LAG Moravian way dominated contacts in one sector only in the public sector, while in the private and nonprofit sectors dominated contacts across sectors. It was also found that the nonprofit and private sectors have a higher degree of confidence than the public sector, which was able to confirm the validity of the concepts of social capital in case of LAG Moravian way.

Seznam pramenů a literatury

Tištěné zdroje

- Binek, Jan. 2011. *Synergie ve venkovském prostoru*. Brno: GaREP spol. s.r.o.
- Coleman, James S. 1990. *Foundations of social theory*. Cambridge: The Belknap press of Harvard university press.
- Čermák, Daniel, Jana, Vobecká. 2011. *Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib*. Praha: SLON.
- Keller, Jan. 2009. *Nejistota a důvěra, aneb, K čemu je modernitě dobrá tradice*. Praha: SLON.
- Kučerová, Irah. 2006. *Evropská unie: hospodářské politiky*. Praha: Nakladatelství Karolinum.
- Majerová, Věra, Tomáš Kostelecký, Luděk Sýkora. 2011. *Sociální kapitál a rozvoj regionu: příklad kraje Vysočina*. Praha: Grada.
- Marek, Dan, Tomáš, Kantor. 2007. *Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie*. Brno: Barrister & Principal.
- Oliva, Tomáš, Josef Postránecký, Ivo Ryšlavý. 2000. *Místní orgány a programy EU*. Praha: Nakladatelství Dr. Josef Raabe.
- Pelcl, Petr. 2008. *Metodika dobré praxe místních akčních skupin v České republice: zpráva z výzkumného projektu 2007–2008*. Plzeň: Centrum pro komunitní práci.
- Sedláčková, Markéta. 2012. *Důvěra a demokracie: přehled sociologických teorií důvěry od Tocquevilla po transformaci v postkomunistických zemích*. Praha: SLON.
- Šafr, Jiří, Markéta, Sedláčková. 2006. *Sociální kapitál: koncepty, teorie a metody měření*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- Vajdová, Zdenka. 2008. „Aktéři místního rozvoje regionu Orlicko.“ Pp. 46–66 in Zdenka Vajdová (ed.). *Aktéři rozvoje regionu – Orlicko*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- Vilamová, Šárka. 2004. *Jak získat finanční zdroje Evropské unie*. Praha: Grada Publishing.

Wade, Phillipe, Petri, Rinne. 2011. *Průvodce programem LEADER: založený na zkušenostech z Finska, Irsko a České republiky*. Brno: Ústav územního rozvoje ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj ČR.

Elektronické zdroje

Bourdieu, Pierre. 1986. „The forms of capital“ *marxists.org*, (online). Dostupné z: <http://www.marxists.org/reference/subject/philosophy/works/fr/bourdieu-forms-capital.htm> (23. 4. 2014)

Claridge, Tristan. 2004. „Definitions of social capital“ *socialcapitalresearch.com*, (online). Dostupné z: <http://www.socialcapitalresearch.com/literature/definition.html> (5. 4. 2014)

Dočkal, Vít. „Reforma strukturálních fondů ve světle nového rozšíření EU“ *globalpolitics.cz*, (online). Dostupné z: <http://www.globalpolitics.cz/clanky/reforma-strukturalnich-fondu> (23. 4. 2014)

„Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF)“ *EurActiv.cz*, (online). Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/index.php?id=evropsky-fond-regionalniho-rozvo> (23. 4. 2014)

Evropská komise. 2014. „Integrované teritoriální investice“ *Evropská komise*, (online; Pdf). Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/iti_cs.pdf (23. 4. 2014)

Evropský sociální fond. „Evropský sociální fond v ČR“ *ESF*, (online). Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/evropsky-socialni-fond-v-cr> (23. 4. 2014)

„HANÁ regionální produkt“ *Region HANÁ*, (online). Dostupné z: <http://www.regionhana.cz/index.php?nid=7320&lid=cs&oid=2433916> (23. 4. 2014)

Komise Evropských společenství. 2005. „Sdělení komise: Politika soudržnosti pro podporu růstu a zaměstnanosti: Strategické obecné zásady Společenství, 2007–2013.“ *Evropská komise*, červenec 2005 (online; Pdf). Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2007/osc/050706osc_cs.pdf (23. 4. 2014)

„LEADER – IV. osa Programu rozvoje venkova ČR 2007–2013“ *Deník veřejné správy*, březen 2010 (online). Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6421932> (23. 4. 2014)

„Metodika pro standardizaci místních akčních skupin v programovém období 2014–2020.“ *MAS Rozkvět zahrady jižních Čech*, (online; doc). Dostupné z: http://www.masrozkvet.cz/e_download.php?file=data/editor/309cs_2.doc&original=140220_METODIKA+PRO++STANDARDIZACI+M%C3%8DSTN%C3%8DCH+AK%C4%8CN%C3%8DCH+SKUPIN.doc (23. 4. 2014)

MAS Moravská cesta. 2007. „Strategický plán Leader: Hanáci se rozkévale – včel ovidíte“ *Moravská cesta*, červen–prosinec 2007, (online; Pdf). Dostupné z: http://www.moravska-cesta.cz/dbimg/mclp_spl_verze0_9.pdf (23. 4. 2014)

„Moravská cesta“ *Moravská cesta*, (online). Dostupné z: <http://www.moravska-cesta.cz/> (23. 4. 2014)

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. „Fond soudržnosti“ *strukturalni-fondy.cz*, (online). Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2004-2006/Fond-soudrznosti> (23. 4. 2014c)

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. „Fondy Evropské unie: 26,7 mld. € pro Českou republiku“ *strukturalni-fondy.cz*, (online). Dostupné z: <http://strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Informace-o-fondech-EU> (23. 4. 2014a)

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. „Programy 2007–2013“ *strukturalni-fondy.cz*, (online). Dostupné z: <http://strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013> (23. 4. 2014b)

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. 2007. „Národní strategický referenční rámec 2007–2013.“ *strukturalni-fondy.cz*, červenec 2007 (online; Pdf). Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/c81992d9-a5a7-4382-a859-a7ec13e9d654/Narodni-strategicky-referencni-ramec-CJ-cervenec> (23. 4. 2014)

Ministerstvo vnitra ČR. „Informace o změně právní úpravy sdružovacího práva“ *eGovernment*, (online). Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-zmene-pravni-upravy-sdruzovaciho-prava-od-1-ledna-2014.aspx> (23. 4. 2014)

Ministerstvo zemědělství ČR. „Závěrečná zpráva o Programu LEADER ČR.“ *eAGRI.cz*, (online; Pdf). Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/297808/Zaverecna_zprava_o_Programu_LEADER_CR.pdf (23. 4. 2014)

Ministerstvo zemědělství ČR. 2006. „Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007–2013.“ *eAGRI.cz*, prosinec 2006 (online; Pdf). Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/26839/Narodni_strategicky_plan_rozvoje_venkova.pdf (23. 4. 2014)

Národní síť Místních akčních skupin. „O nás“ *NS MAS České republiky*, (online). Dostupné z: <http://nsmas.cz/o-nas/> (23. 4. 2014)

OECD. „What is social capital?“ *oecd.org*, (online). Dostupné z: <http://www.oecd.org/insights/37966934.pdf> (23. 4. 2014)

Pavlíková, Gabriela. „Program LEADER ČR – nástroj pro rozvoj venkova“ *Sociologická laboratoř*, (online; Pdf). Dostupné z: http://soclab.pef.czu.cz/pdf/DC006_LEADER_CR.pdf (23. 4. 2014)

Pileček, Jan. 2010. „Koncept sociálního kapitálu: pokus o přehled teoretických a metodických východisek a aplikačních přístupů jeho studia.“ *Geografie* 115 (1), 64–77. Dostupné z: <http://geography.cz/sbornik/wp-content/uploads/downloads/2012/11/g10-1-4pilecek.pdf> (23. 4. 2014)

Putnam, Robert D. 1995. „Bowling alone: America’s declining social capital“ *archive.realtor.org*, (online; Pdf). Dostupné z: <http://archive.realtor.org/sites/default/files/BowlingAlone.pdf> (23. 4. 2014)

„Ustanovení společných nařízení – návrh: Komunitně vedený místní rozvoj.“ *NS MAS České republiky*, (online; Pdf). Dostupné z: <http://nsmas.cz/content/uploads/2013/06/navrh-narizeni-k-CLLD-06062013.pdf> (23. 4. 2014)

Vláda České republiky. „Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF)“ *Vláda České republiky*, (online). Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/strukturalni-fondy/fond-regionalniho-rozvoje/evropsky-fond-pro-regionalni-rozvoj-80146/> (23. 4. 2014)

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Seznam členů MAS MC dle sektorů.....	29
Tabulka č. 2: Počty aktérů MAS MC dle sektorů.....	30
Tabulka č. 3: Počty odevzdaných dotazníků v jednotlivých verzích.....	33
Tabulka č. 4: Komplexní tabulka kontaktů mezi členy MAS MC	35
Tabulka č. 5: Vztahy mezi aktéry veřejného sektoru.....	36
Tabulka č. 6: Vztahy mezi aktéry soukromého sektoru.....	37
Tabulka č. 7: Vztahy mezi aktéry neziskového sektoru	37
Tabulka č. 8: Vztahy mezi veřejným a soukromým sektorem	38
Tabulka č. 9: Vztahy mezi veřejným a neziskovým sektorem	38
Tabulka č. 10: Vztahy mezi soukromým a neziskovým sektorem	39
Tabulka č. 11: Vztahy mezi všemi aktéry MAS MC.....	40
Tabulka č. 12: Hustoty kontaktů dle sektorů	40
Tabulka č. 13: Redukovaná komplexní tabulka kontaktů mezi členy MAS MC ..	42
Tabulka č. 14: Redukované vztahy mezi aktéry veřejného sektoru	43
Tabulka č. 15: Redukované vztahy mezi aktéry soukromého sektoru	43
Tabulka č. 16: Redukované vztahy mezi aktéry neziskového sektoru	43
Tabulka č. 17: Redukované vztahy mezi veřejným a soukromým sektorem	44
Tabulka č. 18: Redukované vztahy mezi veřejným a neziskovým sektorem	44
Tabulka č. 19: Redukované vztahy mezi soukromým a neziskovým sektorem	45
Tabulka č. 20: Redukované vztahy mezi všemi aktéry MAS MC.....	45
Tabulka č. 21: Hustoty kontaktů dle redukovaných sektorů	45
Tabulka č. 22: Hustoty kontaktů dle sektorů v MAS Havlíčkův kraj.....	46
Tabulka č. 23: Hustoty kontaktů dle sektorů v regionu Orlicko.....	46
Tabulka č. 24: Srovnání regionů dle počtu aktérů a hustoty kontaktů	46
Tabulka č. 25: Modelový příklad kvantifikování výroků Yamagishiho indexu....	48
Tabulka č. 26: Výroky Yamagishiho indexu	48
Tabulka č. 27: Zpracování míry důvěry veřejného sektoru	49
Tabulka č. 28: Zpracování míry důvěry soukromého sektoru	50
Tabulka č. 29: Zpracování míry důvěry neziskového sektoru.....	50

Přílohy

Příloha č. 1

Dotazník MAS Moravská cesta – sociální kapitál

Vážení členové MAS Moravská cesta, dostává se k vám dotazník zabývající se fenoménem **tzv. sociálního kapitálu** v rámci MAS Moravská cesta a slouží jako podklad pro vypracování mé bakalářské diplomové práce na téma

MAS Moravská cesta – případová studie spolupráce obcí.

Dotazník sestává z úvodu a dvou částí. V úvodu je nutné zodpovědět první dvě otázky, kterými se řídí celé zpracování dotazníku.

Třetí otázka Vám předkládá standardizované výroky ohledně obecné míry důvěry, tzv. Yamagishiho indexu, což je běžný prostředek používaný v sociálních vědách. Prosím Vás o uvedení míry Vašeho souhlasu s danými výroky.

Ve čtvrté otázce Vás prosím o zaškrtnutí intenzity kontaktů u těch subjektů z nabízeného seznamu, kde existuje nějaký kontakt mezi Vámi a jmenovaným subjektem. Subjekty, se kterými nemáte žádný kontakt, nechte prázdné.

Dotazník je koncipován tak, aby Vám jeho vyplnění nezabralo více jak 5, maximálně však 10 minut.

Předem děkuji za ochotu a spolupráci
Michal Soukop

1. Souhlasíte/nesouhlasíte s jmenovitým zpracováním dotazníku v příslušné části bakalářské diplomové práce?

- Souhlasím se jmenovitým zpracováním dotazníku (v práci bude využíváno oficiální jméno subjektu)
- Nesouhlasím se jmenovitým zpracováním dotazníku (dotazník bude v práci zpracován anonymně)

2. Název Vašeho subjektu? (povinné pole – nutné vyplnit)

(slouží pouze pro kontrolu dotazníků a určení umístění v síti kontaktů - anonymita zpracování se řídí dle souhlasu/nesouhlasu výše):

3. Pokud vyjdete z každodenní zkušenosti, do jaké míry souhlasíte s následujícími výroky?

(nepřejete-li si na konkrétní výroky odpovídat, vynechejte je)

„Většina lidí lže, když jim to může přinést prospěch.“

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím

Rozhodně nesouhlasím

„Když o Vás někdo řekne něco lichotivého, chce od Vás něco získat.“

Rozhodně souhlasím

Spíše souhlasím

Spíše nesouhlasím

Rozhodně nesouhlasím

„Lidé Vás využijí, když s nimi budete spolupracovat.“

Rozhodně souhlasím

Spíše souhlasím

Spíše nesouhlasím

Rozhodně nesouhlasím

„Lidé jsou nepoctiví, když je jim dána příležitost.“

Rozhodně souhlasím

Spíše souhlasím

Spíše nesouhlasím

Rozhodně nesouhlasím

„Při setkání s cizími lidmi je nutné se mít na pozoru, dokud neprokáží, že jsou důvěryhodní.“

Rozhodně souhlasím

Spíše souhlasím

Spíše nesouhlasím

Rozhodně nesouhlasím

„Člověk musí být ostražitý nebo ho někdo využije.“

Rozhodně souhlasím

Spíše souhlasím

Spíše nesouhlasím

Rozhodně nesouhlasím

„Společnost se rozpadne, jestliže se oslabí policejní moc.“

Rozhodně souhlasím

Spíše souhlasím

Spíše nesouhlasím

Rozhodně nesouhlasím

„Člověk by neměl důvěřovat druhým, pokud je dobře nezná.“

Rozhodně souhlasím

Spíše souhlasím

Spíše nesouhlasím

Rozhodně nesouhlasím

4. V seznamu jmenovaných subjektů zaškrtněte políčka příslušné intenzity kontaktu u těch subjektů, u kterých existuje nějaký kontakt mezi Vámi a daným subjektem.

	Kontakt jednou za týden	Kontakt jednou za měsíc	Kontakt jednou za několik měsíců	Nevím
Obec Bílá Lhota	☐	☐	☐	☐
Obec Bouzov	☐	☐	☐	☐
Obec Dubčany	☐	☐	☐	☐
Obec Haňovice	☐	☐	☐	☐
Obec Křelov – Břuchotín	☐	☐	☐	☐
Obec Luká	☐	☐	☐	☐
Obec Měřotín	☐	☐	☐	☐
Obec Náklo	☐	☐	☐	☐
Obec Skrbeň	☐	☐	☐	☐
Obec Slavětín	☐	☐	☐	☐
Obec Střeň	☐	☐	☐	☐
Obec Žerotín	☐	☐	☐	☐
Obec Červenka	☐	☐	☐	☐
Obec Horka nad Moravou	☐	☐	☐	☐
Obec Cholína	☐	☐	☐	☐
Obec Pňovice	☐	☐	☐	☐
Město Litovel	☐	☐	☐	☐
Obec Strukov	☐	☐	☐	☐
Obec Liboš	☐	☐	☐	☐
Obec Vilémov	☐	☐	☐	☐
Obec Štěpánov	☐	☐	☐	☐
Obec Mladeč	☐	☐	☐	☐
Obec Příkazy	☐	☐	☐	☐
ZŠ a MŠ Skrbeň	☐	☐	☐	☐
ZŠ a MŠ Horka	☐	☐	☐	☐
ZŠ a MŠ Náklo	☐	☐	☐	☐
Smíšené zboží Řimice	☐	☐	☐	☐
ZD Haňovice	☐	☐	☐	☐
Kubíček Radek	☐	☐	☐	☐
Uniplant	☐	☐	☐	☐
Vlastimil Sedláček	☐	☐	☐	☐
Stanislav Žbánek	☐	☐	☐	☐
Viktorie Šťastná	☐	☐	☐	☐
Moravia-Bagr s.r.o.	☐	☐	☐	☐

Stalagmit a.s.	☐	☐	☐	☐
Hana Kuželová	☐	☐	☐	☐
Jan Vlk – kovář/zámečnick	☐	☐	☐	☐
Ing. Libor Tandler	☐	☐	☐	☐
Ing. Petr Čamek	☐	☐	☐	☐
ZD Unčovice	☐	☐	☐	☐
Zdeněk Olbert	☐	☐	☐	☐
Modrá Velryba, o.s.	☐	☐	☐	☐
Muzejní spol. Litovelska	☐	☐	☐	☐
Myslivci Skrbeň	☐	☐	☐	☐
Speranza 2005, o.s.	☐	☐	☐	☐
Sluňákov	☐	☐	☐	☐
Haňovští, o.s.	☐	☐	☐	☐
Zlatohlávek	☐	☐	☐	☐
Cyklistika Střeň	☐	☐	☐	☐
SDH Červenka	☐	☐	☐	☐
SDH Cholína	☐	☐	☐	☐
Kirri, o.s.	☐	☐	☐	☐
Přátelé Sob. rybníka	☐	☐	☐	☐
Sagittaria	☐	☐	☐	☐
TJ Sokol Řimice	☐	☐	☐	☐
TJ Doubrava Haňovice	☐	☐	☐	☐
Národopis. soubor Cholinka	☐	☐	☐	☐
Oldřich Palička	☐	☐	☐	☐
TJ Sokol Náklo	☐	☐	☐	☐
Národopis. soubor Pantla	☐	☐	☐	☐
ČSCH Štěpánov	☐	☐	☐	☐
Univerzita Palackého	☐	☐	☐	☐
Moravská vysoká škola	☐	☐	☐	☐
Okresní hospodářská komora	☐	☐	☐	☐

Jiná významná regionální společnost, agentura, organizace či orgán veřejné správy (doplňte):

(Ke každé odpovědi prosím přiřipšte intenzitu kontaktu)

Děkuji za Váš čas a ochotu při vyplnění dotazníku.